

Tizennyolc

„A hierarchiák mennyeiek. A pokolban mindenki egyenlő.”

(Nicolás Gómez Dávila)

ÍRTA: ANDRÁSI ATTILA
DRAMATURG: SZIGETI RÉKA

Az előadás 1918 októberében játszódik. Az első jelenet október legelején, a többi október 26. és 31. között játszódik Budapesten, a várban, az egykori honvédelmi minisztériumban, a miniszterelnökségen és a honvédelmi államtitkár otthonában. Ha kevesebb színész áll rendelkezésre, mint ahány szerep van, akkor a hasonló jellemeket, sorsokat, politikai elkötelezettségeket azonos színész játssza.

1. JELENET

Vezérőrnagy (Pelsöczy László), Baronesse (Stelly Zsófia)

(Az olasz frontvonal. A Vezérőrnagy és a Baronesse a vasútállomáson. A távolban ágyúdörgés, a Baronesse úti ruhában, rendesen bepakolt útitáskával, ernyővel. Az állomásról rálátni a közeli frontvonalra.)

VEZÉRŐRNAGY: Még pár perc.

BARONESSE: Nem akartam neked erről beszélni, de nem tudom tovább magamban tartani...

VEZÉRŐRNAGY: Előlem semmit nem kell titkolnod.

BARONESSE: Otthon nagy a zűrzavar. Minden felborult. Szinte mindennaposak a munkabeszüntetések. Főleg a hadsereg számára dolgozó üzemekben áll le rendszeresen a munka!

VEZÉRŐRNAGY: Látod a szögesdrót akadályokat?

BARONESSE: Látom.

VEZÉRŐRNAGY: Azokon túl ott vannak az olaszok.

BARONESSE: Tudom.

VEZÉRŐRNAGY: Ők tanúsíthatják, hogy van fegyverünk, és a tüzérségünk is hatékony és szorgos.

BARONESSE: Súlytalannak tartod a szavaimat! Nagyon komolyan kellene vened azt, amit az imént hallottál!

VEZÉRŐRNAGY: Körülöttem tűzben a világ, tombol a háború! Előttem te vagy, életem, nap-sugaram, egyetlenem. A kezeim könyékig, a lelkem azon túl is véres. Még pár perc pusztán, és zakatolva fut veled tova a vonat. Mit vegyek most komolyan? Egy éve egy helyben, folyamatos tűzben, ölvé és öletve, hol támadva, hol védekezve, de folyamatosan temetve, mit vegyek most komolyan?

BARONESSE: Emlékszel Zsenyey ezredesre?

VEZÉRŐRNAGY: Persze hogy emlékszem! Két gyermek után, még most is tépelődsz?

BARONESSE: Nem tépelődök én semmin, próbállak felébreszteni!

VEZÉRŐRNAGY: A fronton vagyunk. Itt most is, mint mindennap, dübörögve arat a halál! Itt sokkal jobb álmodni, mint élni!

BARONESSE: Tudod, a húga a barátnőm.

VEZÉRŐRNAGY: Tudom.

BARONESSE: Főbe lőtte magát!

VEZÉRŐRNAGY: Annabella?!

BARONESSE: Nem! Zsenyey!

VEZÉRŐRNAGY: Istenem!

BARONESSE: A cseh királyságban, a pilseni körzetbe volt beosztva az első császári és kirá-

lyi vadászrezedhez. A bányászok beszüntették a munkát, és a hegyekbe szöktek. Zsenyey hajtóvadászattal szedte össze őket. Reggelre ismét megszökött mind! Ismét összeszedte őket. Annak ellenére, hogy rögtönítélő bírósággal fenyegette meg a munkásokat, csak a fele vette fel a munkát. Ismét megszöktek, ismét összeszedte őket. Kérte a rögtönítélő bíróságok felállítását, elutasították! Végül megértette, a szökések szervezettek, és minden lépéséről már előre tud a másik oldal. Levelet írt Annabellának, ennyi volt benne: vége van a világunknak, a következőben nincsen számomra hely!

VEZÉRŐRNAGY: Szörnyű!

BARONESSE: Az! Árva megyében éhséglázadás tört ki! A sajtó tele van a háború értelmetlenségéről szóló cikkekkel! Horvátország egyes részein fegyveres katonaszökevények fosztogatnak.

VEZÉRŐRNAGY: Szeretlek.

BARONESSE: Én is szeretlek, de...

VEZÉRŐRNAGY: Nincs de! Mindent, amit tudok, megteszek azért, hogy ne aggódj!

BARONESSE: Én azért aggódom, hogy mit teszel, ha már nem lesz mit tenned?

VEZÉRŐRNAGY: Most azt teszem meg, amit most kell, akkor meg azt, amit akkor kell majd megtennem.

BARONESSE: Ezért aggódom.

VEZÉRŐRNAGY: Sem a félelem, sem az aggodalom nem segít semmilyen helyzeten. Amíg lehet, tegyük meg azt, amit lehet, és a sorsot fogadjuk derűs lélekkel. Nekem nehéz a derűt megtartanom, elült rajtam a bú, a szokottnál is borongósabb a lelkem.

BARONESSE: Miért?

VEZÉRŐRNAGY: Mert a vonatod rögtön indul. A gyerekek?

BARONESSE: Megvannak.

VEZÉRŐRNAGY: De jól vannak?

BARONESSE: Igen. Jól meg vannak szep-penve.

VEZÉRŐRNAGY: Miért?

BARONESSE: Mert gyermekek, nem hülyék!

VEZÉRŐRNAGY: Ne mutass nekik semmit ebből az önmagára omló világból!

BARONESSE: Embereknek nevelem őket, nem birkáknak.

VEZÉRŐRNAGY: Az ellenség is fáradt, az olaszok harcértéke a nullához közelít!

BARONESSE: Ezért álltok szembe jól felszerelt angol és francia hadosztályokkal!

VEZÉRŐRNAGY: Jól fel vannak szerelve, el vannak látva mindennel, amiből mi hiányt szenvedünk, de mégis, minden épeszű emberi számítás ellenére, mégis álljuk a frontot!

BARONESSE: Isten kegyelmes.

VEZÉRŐRNAGY: De meddig?

BARONESSE: Mennem kell. Szeretlek!

VEZÉRŐRNAGY: Máris hiányzol! Örökké hiányozni fogsz.

(Megérkezik a vonat, Baronesse el)

VEZÉRŐRNAGY: Hiányozni fogsz, egészen a feltámadásig. Fiaim!

2. JELENET

(Katonák be, vagy kintről)

KATONÁK: Igenis, vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: Mit tesztek, ha valaki elindul az ellenség felé, abba az irányba?

KATONÁK: Agyonlőjük, vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: Ha bármilyen rangja is van, és elindul abba az irányba, agyonlövitek?

KATONÁK: Agyonlőjük!

VEZÉRŐRNAGY: Hogyan lövitek agyon, ha elindul abba az irányba?

KATONÁK: Kíméletlenül, vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: De a királyt nem lövitek le, ugye, katonák?

KATONÁK: Őfelsége sérthetetlen! (A Vezérőrnagy elindul a frontvonal felé, abba az irányba) Álljon meg, vezérőrnagy úr! Álljon meg! Vezérőrnagy úr, ha nem áll meg, kénytelen leszek löni! Vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: Vállhoz a puskát, fiaim!

KATONÁK: Igenis, vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: Fegyvert célra tarts!

KATONÁK: Vezérőrnagy úr...

VEZÉRŐRNAGY: Célozz!

KATONÁK: Vezérőrnagy úr!

VEZÉRŐRNAGY: Lőjetekek már! Tűz! Fiaim!

(A puskák villanása, a zene megszólal, sötét)

3. JELENET

Budapest, a Németvölgyi temető, éjjel fél három. Különböző kripták mögött három árny jelenik meg. Az éjjeli lámpáikkal végigpásztázzák a sírkertet. Igyekeznek csendben maradni, majd a színpad mélyén, a sírkert másik oldalán, meglátják Őt!

POGÁNY: Ott van!

CUDAR: Látod?

SZABÓ ERVIN: Fadett?

POGÁNY: Fadett.

CUDAR: Fadett!

FADETT: Szabadság!

CUDAR: Milyen volt?

FADETT: Csodás.

POGÁNY: Svájc!

SZABÓ ERVIN: Szabad ország!

CUDAR: Szabadság!

FADETT: Szerelem!

SZABÓ ERVIN: Nem!

FADETT: De, Ervin, igen!

SZABÓ ERVIN: Elvtárs?

FADETT: Igen!

SZABÓ ERVIN: Az orosz elvtárs?

FADETT: Orosz vagy spanyol, olasz vagy francia, semmi közöd hozzá, Ervin, de nem azért jöttem éjnek idején ide, a temetőbe, hogy a magánéletemről fecserésszünk.

SZABÓ ERVIN: Te voltál az összeköttetésünk az orosz elvtársakkal, az antant országaiban élő barátainkkal! Hogy mertél engedély nélkül hazajönni?

FADETT: Haza kellett jönnöm!

SZABÓ ERVIN: Miért?

FADETT: Mert ti nem vagytok férfiak!

POGÁNY: De, Fadett!

CUDAR: Hogy mondhatasz ilyet?!

SZABÓ ERVIN: Micsoda?

FADETT: Haza kellett jönnöm, mert ti nem vagytok férfiak! Nyulak vagytok! Kutyak vagytok! Csak a farkatok csóvál benneteket!

SZABÓ ERVIN: Elég!

FADETT: Igen, elég! Szájhősök vagytok, senkik! Az osztrák miniszterelnök halott. Mert az osztrák szociáldemokrata pártban volt egy férfi.

POGÁNY: Adler elvtárs!

FADETT: Nézz magadra! Éjnek idején itt reszketsz, a temetőben. Mitől félsz?

POGÁNY: Nem félek, én nem félek! Csak a hely, az éj, az összejövetel célja, a titok, mindez szokatlan, de nem félek!

(Fadett magas, kísérteties, sziszegő kacagásba kezd)

CUDAR: Fadett, hagyd abba!

FADETT: Reszketsz, mint a nyárfalevél, amikor megcsapja a nyirkos őszi szél! Mitől félsz, elvtárs? Nincs Isten, nincs ördög, nincsenek kísértetek, csak a természet. A kripták, a csontvázak, a hullák, ez mind csak a természet! Meg én. De nekem örülsz, nem?

POGÁNY, CUDAR: De, igen.

SZABÓ ERVIN: Fadett, mivé lettél?

FADETT: Te mivé lettél? A háború él! Tisza István él! Neked a szád jár, a kezed legfeljebb ebben vagy abban a könyvben lapoz, vagy csipkés női fehérneműk között matat. De most nem elég kannak lenni, Ervin! Férfivé kell válni! A háborút, Tiszát meg kell ölni! Ha az összeomlás pillanatában még él, hatalomra fog kerülni! Betiltja a szabad sajtót, civilekre is kiterjeszti a rögtönítélő bíróságok hatáskörét! Megtilt minden nagygyűlést, defetizmusnak fogja bélyegezni, és halállal fogja büntetni az igazság kimondását! Pacifista propagandának fogja nevezni, és drasztikusan letöri a tömeg békevágyát! Ezért jöttem haza! Azért, hogy megöljem. Ölni jöttem, ölni az anyák nevében, akik ebben a háborúban elvesztették a fiaikat! Ölni jöttem az asszonyok nevében, akik elvesztették férjeiket, ölni jöttem a szeretők nevében, akik elvesztették szerelmüket! Ölni jöttem, hogy a férfiak többet ne öljenek, hogy a férfiak holnaptól az egész világon csak öleljenek!

SZABÓ ERVIN: Elég volt, Fadett! Nem a nő egyetben szónokolsz egy szombati teadélutánon, hanem éjfél után kettőkor a Németvölgyi temetőben állsz egy családi síron. Miért hívattál bennünket ide? Csak tömondatokban, ha kérhetem! Ha nem volt jó neked, hogy nálam, a könyvtárban találkozunk, és miattad éjnek idején a temető kerítését kellett átmásznom, és persze átmászok érted akárhány kerítésen, de tisztelj meg legalább azzal, hogy tömondatokban tájékoztatsz. Mondjuk úgy, harmincban. Hallgatlak.

FADETT: Megölöm Tiszát!

CUDAR: De akkor téged is kivégeznek!

FADETT: Igen, engem is felakasztanak, de a világ összes lapja mindenhol, Dél-Amerikában, Dél-Afrikában, Indiában, Japánban vezércikkben fogja közölni, hogy megölték az Osztrák–Magyar Monarchia legbefolyásosabb politikusát, Tisza Istvánt. És ezt egy nő tette. Én.

POGÁNY: Fadett, én nem szeretném...

FADETT: Elhallgass! Nőből van elég, majd vigasztalódsz. Nem kell ez az ósdi kispolgári szentimentalizmus! Leninék már megmutatták, mit kell tenni! Megölték a cárt, eltaposták a fattyait is!

A kegyelem gyengeség! Nincs kegyelem! Azért rendeltelek ide benneteket, mert itt, a temetőben akarom nektek kihirdetni: megölöm Tiszát! A példám ragadós lesz! A népek mindenhol megölik a vezetőiket! Az angolok és az olaszok kiirtják a dinasztiáikat, a franciák a miniszterelnököt és az elnököt!

CUDAR: Nagyszerű! A francia burzsoá parlament ki lesz irtva!

POGÁNY: Már látom, ahogy a németek agyonverik a császárt, megnyúzzák Hindenburgot, lefejezik Ludendorffot! Én is ott akarok lenni!

FADETT: Tiszával kell kezdeni! Nekem!

POGÁNY, CUDAR: Nem!

SZABÓ ERVIN: Nem!

FADETT: Nem?

SZABÓ ERVIN: Nem! Vagyis igen. Tiszát meg kell ölni! De nem neked! Mi ismerünk, szeretünk, nagyra tartunk, Fadett! Én különösképp!

CUDAR, POGÁNY: Én is!

SZABÓ ERVIN: De sajnos nem vagy elég ismert. Őt olyan valakinek kell megölnie, aki vele egyenrangú. Aki közismert!

CUDAR: Ki lenne az?

SZABÓ ERVIN: Én.

POGÁNY: Te? Miért te?

SZABÓ ERVIN: Mert én vagyok valaki!

POGÁNY: Mi meg senkik?

SZABÓ ERVIN: A fővárosi könyvtár igazgatója vagyok. Újságíró, közéleti személy. A szociáldemokrácia elméletének avatott, nemzetközileg ismert hirdetője és ápolója!

CUDAR: Ez igaz, de ha vagy valaki, ha nem, felakasztanak!

SZABÓ ERVIN: Vállalom az áldozatot. Súlyos cukorbeteg vagyok, engem a kötél a fájdalomtól ment meg. Nekem a kötél megváltás! A halálom az országban a népnek, a fronton a katonáknak, a gyárakban a munkásoknak, a szántóföldeken a parasztoknak, a könyvtárakban a haladó értelmiségnek lesz megszabadulás! Szárnyal a lelkem! Magam előtt a halálba a háborút, magam előtt

a halálba Tisza Istvánt küldöm! Én, a tudós, az értelmiség! A férfi! A tudomány papja!

FADETT: Prófétája!

SZABÓ ERVIN: Amikor a békéért, a népért ölnöm kell, akkor nyúlok először fegyverhez!

FADETT: És van fegyvered?

SZABÓ ERVIN: Nincs.

POGÁNY: És tudsz lőni?

SZABÓ ERVIN: Majd megtanulok!

CUDAR: Eltéveszted!

SZABÓ ERVIN: Nem fogom eltéveszteni!

POGÁNY: De a jobb szemedre vak vagy!

SZABÓ ERVIN: Majd a ballal célzok!

FADETT: Most is remeg a kezed.

SZABÓ ERVIN: Mert izgatott vagyok!

FADETT: És ha lőni kell, majd megnyugszol?

SZABÓ ERVIN: A nagy tettek megnyugtatják a férfiakat!

FADETT: A férfiakat lehet, de téged...

SZABÓ ERVIN: A nagy tettek...

FADETT: Nem azért jöttem, hogy tényleg nézzem, ahogy a tettet elorozzák előlem. Te egy könyvszagú puha pacifista vagy. Pisztolyt csak képen láttál. Ha véletlenül fegyver közelébe kerülsz, hozzá ne érij! Még kárt tennél magadban. Ti statiszták vagytok. Az én statisztáim. Felderítitek a terepet. Majd jövök én, és megteszem azt, amit kell! Meg ne szólalj, Ervin! Ha Bázélból ide jöttem, akkor én lövöm le! Ezzel a pisztollyal! Azt is lelövöm, aki az utamba áll!

(Egy árny jelenik meg a díszleten, egyre nagyobb)

POGÁNY: Valaki jön!

CUDAR: Ilyenkor?

TEMETŐŐR (jön): Állj, vagy lövök! Kezeket fel! Álljanak egy sorba! Ne mozdulj! Igazgató úr! Maga az? Jézusom! Szabó Ervin! Elvtársam, maga az?!

SZABÓ ERVIN: Én lennék...

TEMETŐŐR: Ó, egék! Nem is hittem volna, hogy ebben az órában és itt magával találkozhatom! Talán itt és most zajlik a november negyediki felszabadító fordulat előkészülete? Én tudtam, én tudtam, hogy ebben csak maga lehet a főszervező, nem Károlyi meg a többi tökelütött hülye! Ehhez csak magának van, Ervin, elég esze! Én meg majdnem lelöttem önöket! Azt hittem, sírrablók törtek a sírkertre!

CUDAR: Én, Ervin elvtárs meg Fadett...

POGÁNY: Meg én...

TEMETŐŐR: Kuss legyen! Csak Ervin elvtárssal beszélek! Itt az én temetőmben, Ervin? Itt készítitek elő a november negyediki forradalmat? Istenem, ez igaz?

FADETT: Mi a fészkes fene lesz november negyedikén?

TEMETŐŐR: Kisasszony, hallgasson! Csak Ervinre vagyok kíváncsi!

FADETT: Nem kisasszony vagyok, te idióta, hanem leányasszony! A kisasszonyok ilyenkor már régen ágyban vannak, méghozzá egyedül vannak az ágyban! Én egyedül le nem fekszem! Mi van, mit bámulsz? Ó, kis ravasz, puska van a kezében? Lőj le! Lőj már le! Mit tépelődsz? Ha olyan veszélyes vagy, húzd meg a ravaszt, vagy soha férfi nem leszel, csak egy kivénhedt kamasz!

TEMETŐŐR: Ervin elvtárs, lőjem le? Ervin elvtárs, ugye november negyedike miatt...

FADETT: Most már elegendem van! Szétcsapok köztetek, ha el nem mondjátok, mi lesz aznap?

TEMETŐŐR: Ervin elvtárs, akkor maguk nem a...

SZABÓ ERVIN: A Nemzeti Tanács hétfőre, november negyedikére százezres tüntetést szervez, és a felfegyverzett munkások és katonaszökevények segítségével átveszi a hatalmat!

FADETT: Magasságos ég!

TEMETŐŐR: Most már hivatalosan, mint a temetőőrök és sírásók szakszervezetének képviselője, kérdezem önt, Ervin: maguk közügyben tartózkodnak itt, vagy magánügyben törték meg a sírkert nyugalját?

FADETT: Légyottra hívtam az urakat!

TEMETŐŐR: Ide?

FADETT: Végül mindnyájan ide kerülünk.

TEMETŐŐR: Tehát kegyed éjjel kettőre a temetőbe rendelte a hódolóit?

FADETT: Igen. Engem csak a rettenthetetlen, bátor férfiak érdekelnek.

TEMETŐŐR: A rettenthetetlenek! „Szép magyar vitézek, aranyos leventék. Hej! ha én is, én is köztetek mehetnék!”

FADETT: Mit akar ezzel a rímbe öntött méreggel, ezzel a bújtatott háborús propagandával? Nem kellene a hősök! Azok gyilkosok!

TEMETŐŐR: Fogja be a száját! Igazgató úr, maga valóban szerelmi légyott miatt törte meg a temető nyugalmaát?

SZABÓ ERVIN: Hát...

FADETT: Ervin!

SZABÓ ERVIN: Igen. Légyottra jöttünk!

TEMETŐŐR: A légyottra ketten jönnek. Általában.

FADETT: Semmi köze hozzá. Magánügy!

TEMETŐŐR: Az édes négyes mindenképpen, de a betörés a sírkertbe és a temető megalázása semmiképp! Igazgató úr!

SZABÓ ERVIN: Uram, elvtársam, én szégyellem magam. Kérem, legyen velünk kíméletes.

FADETT: Nem tűröm az elnyomást! Szabad vagyok, és ebből nem engedek! Ha itt akarok randevúzni, akkor itt randevúzom! Ha ezzel a férfival, akkor ezzel, ha mindhárommal, akkor mindhárommal! Magának ehhez semmi köze!

TEMETŐŐR: Ervin, lőjem agyon? Ez a leányasszony nem ismerte a forradalom kitörésének dátumát. Egy ilyen nőnél minden titok kiderül...

SZABÓ ERVIN: Nála nem!

TEMETŐŐR: Térdelj le, leányom. Ha hiszel, imádkozz, ha nem hiszel, vegyél egy mély lélegzetet. Ervin elvtárs! Maguk meneküljenek! Én mindent elrendezek! Találkozunk november negyedikén, fegyveresen, kinn az utcákon!

POGÁNY: Várj, elvtársam! Megható az áldozatod. Könnyek szöktek a szemembe, hiszen

most döbbsentem rá, mire vállalkoztál! Csak egy percet várj, elvtársam!

SZABÓ ERVIN: Én nem bírok vért látni! Fadett, szeretlek! Ölj meg inkább engem!

POGÁNY: Ervin elvtárs, csend legyen! Hadd öleljelek meg, ismeretlen temetőcsész testvérem, hiszen te még a gyilkosságot is vállalod a forradalmunkért.

CUDAR: Legalább egy kézfogást, felnézünk rád!

SZABÓ ERVIN: Fadett, drága Fadett.

(Pogány kezét fog a Temetőőrrel, a puskáját kiüti a kezéből, és leszúrja)

FADETT: Na végre!

POGÁNY: Miért nem lőtted le?

FADETT: Tudtam, hogy te majd megoldod.

POGÁNY: Dobjuk be valamelyik kiásott sírba.

FADETT: Nem kell vele törődni, majd azt hiszik, valamelyik katonaszökevény ölte meg. Mielőtt bármit is kideríthetnének, már hatalmon leszünk! Ha ki van tűzve a nap, akkor legkésőbb aznap Tiszával végezni kell. Tűnjünk innen.

4. JELENET

A budai vár, a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium. A miniszter irodája.

Szurmay, Államtitkár

SZURMAY: Már több mint negyedórája várok a helyőrség tisztjeire! Ez tűrhetetlen! Államtitkár úr, maga biztos időben tájékoztatta őket a parancsomról?

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr! Ha megrendült a bizalma bennem, kész vagyok még a mai nap az ön asztalára tenni a lemondásom.

SZURMAY: Ebben a helyzetben ön nem mondhat le.

ÁLLAMTITKÁR: A további ittlétem a miniszter úrtól függ.

SZURMAY: Vérlázító, hogy ebben a helyzetben, jogos felháborodás kifejezésére, az ön válasza a szolgálat megtagadásának a lebegtetése!

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr, nem léteznek azok a körülmények, amelyek fennállta esetén én a hazámtól megtagadnám a szolgálatot. Ha kifejezett parancsa ellenére sem lennék képes a miniszter úr elé rendelni a kért tiszteket, távozással teremtek helyet nálam alkalmasabbaknak!

SZURMAY: Ferenc, maga itt marad mellett! Attól tartok, a tisztek késése nem az ön alkalmatlanságának a következménye.

ÁLLAMTITKÁR: Én is attól tartok, miniszter úr!

SZURMAY: Hagyd ezt a miniszterezést, Ferenc. Szólíts csak úgy, ahogy Uzsoknál szólítottál, amikor kisöpörtük a hágóról a muszkát.

ÁLLAMTITKÁR: Értettem, tábornok úr!
(*Baronesse be*)

5. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Baronesse

BARONESSE: Bocsássanak meg az urak, de egy főhadnagy érkezett!

SZURMAY: Ezt a szárnysegédnek kellett volna bejelentenie.

BARONESSE: A főhadnagy úr lovát vitte el az istállóba.

ÁLLAMTITKÁR: A lovász?

BARONESSE: Eltűnt.

SZURMAY: Eltűnt? Köszönöm, kedves Benedetta. Kérem, fáradjon át a távírdába, és személyesen kérdezzen rá a főparancsnokság mai értesítéseire. Ilyenkor már az asztalomon szoktak lenni.

BARONESSE: Megyek, miniszter úr. Örülök, ha a szolgálatára lehetek.

SZURMAY: Menjen már, kedves Benedetta, az isten szerelmére! Ferenc, eressze be a főhadnagy urat!

BARONESSE: Rohanok!

ÁLLAMTITKÁR: Értettem, tábornok úr!

(*Baronesse ki, az Szárnysegéd beereszti a Főhadnagyot*)

6. JELENET

Szurmay, Főhadnagy

FŐHADNAGY: Honvédelmi miniszter úrnak jelentem, Szatmárcsanády Botond főhadnagy parancseligazításra megjelent!

SZURMAY: Pihenj! Hol vannak a többiek?

FŐHADNAGY: Honvédelmi miniszter úrnak alázatosan jelentem: a kaszárnyákban a rend megbomlott. Azért, hogy a parancsmegtagadásoknak elejét vegyék, és a kommunista, valamint pacifista agitátorok lázító tevékenységét megakadályozzák, a csapattisztek a csapataiknál maradtak! A honvédelmi miniszter úr hatályos parancsait, engedelmeivel, a többieknek én tolmácsolom.

SZURMAY: A jelentése vonatkozik minden kaszárnya minden egységére?

FŐHADNAGY: Nem. A Lobkowitz kaszárnyában az egységek hadra foghatóak, valamint az inotai tanezred minden százada a rendelkezésére áll!

SZURMAY: Jól van. Holnap este, október 28-án a Nemzeti Tanács népgyűlést tart. A katonai szolgálati szabályzat értelmében elrendelem, hogy úgy ezen, mint bármely más népgyűlésen, sem a közös hadsereg, sem a Magyar Királyi Honvédség tagjai nem jelenhetnek meg egyenruhában. Ha ez mégis megtörténik, önök hivatottak ezeket a szabálysértőket azonnal, ott helyben letartóztatni! A letartóztatások foganatosítása után azonnal értesítést kérek az elfogott tisztekről, valamint a parancsnokságuk alá tartozó egységekről. Még a holnapi nap folyamán az elfogottakat helyettesíteni fogjuk megbízható tisztekkel! Értette a parancsot?

FŐHADNAGY: Értettem!

SZURMAY: Csapataik fegyelmének megőrzése érdekében egységeiket a mai nap folyamán

folyamatosan gyakorlatoztassák, és tartsák a katonákat a kaszárnyákban.

FŐHADNAGY: Értettem!

SZURMAY: A székesfőváros lakosságának jelentős részét megfertőzte az ellenséges propaganda, és az ellenség céljait kiszolgáló, lázadásra készülő defetisták! Ezért tartsák távol csapataikat az utcán, a vendéglőkben, a népgyűléseken a bomlasztóktól.

FŐHADNAGY: Értettem!

SZURMAY: Öntől elvárom, hogy a legrövidebb időn belül tájékoztassa a többi egységnél szolgáló tisztet a parancsomról. Ha a csapatok között vannak olyanok, akikről már most megállapítható, hogy megbízhatatlanok, azoknak a listáját minden ezrednél állítsák össze, és mielőbb tegyék le az asztalomra!

FŐHADNAGY: Értettem!

SZURMAY: A csapatokat egy percre sem hagyhatják felügyelet nélkül! Értette?

FŐHADNAGY: Értettem!

SZURMAY: Induljon!

(Főhadnagy ki, Államtitkár be)

7. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Baronesse

ÁLLAMTITKÁR: Tábarnok úr!

SZURMAY: Igen, fiam?

(Baronesse berohan)

BARONESSE: Miniszter úr, titkosszolgálati értesítés érkezett. A folyosón futottam össze a futárral, elvettem tőle, és futottam nagyméltóságodhoz!

SZURMAY: Na végre! Ferenc, olvassa fel!

ÁLLAMTITKÁR: Václav Klofáč ...

BARONESSE: Miniszter úr! Én is szívesen felolvasnám!

SZURMAY: Kedves Benedetta!

BARONESSE: Igen?

SZURMAY: Kérem, fusson vissza a távírdába, és ismételten nézzen utána a főparancsnokság mai értesítéseinek. Ha nem érkezett semmi, akkor táviratozzon, telefonáljon vagy varázsoljon, de addig vissza ne jöjjön, amíg a mai értesítéseket ki nem csikarta tőlük!

BARONESSE: Miniszter úr! Mindig nagy öröm számomra, ha az ön szolgálatára lehetek. Rohanok!

(Baronesse ki)

8. JELENET

Szurmay, Államtitkár

SZURMAY: Hallgatom, államtitkár úr!

ÁLLAMTITKÁR: Václav Klofáč, a Cseh Nemzeti Szocialista Párt elnöke...

SZURMAY: Az a gazember, akit három éve kémkedésen kaptak, és halálra ítélték?

ÁLLAMTITKÁR: Igen, és aki tavaly nyáron szabadult őfelsége kegyelmi rendelete folytán...

SZURMAY: Mit csinált megint az a nyomorult?

ÁLLAMTITKÁR: Megkapta az utasításokat a csehszlovák függetlenség holnapi kikiáltására! Párizsból.

SZURMAY: Párizsból? És még él az az állat?

ÁLLAMTITKÁR: Éi. A fegyverszüneti tárgyalások feltétele volt a csehszlovákok elismerése.

SZURMAY: De hát egymillió cseh és szlovák küzd a Monarchiáért a mi hadseregünkben!

ÁLLAMTITKÁR: A tegnapi nap folyamán az antant a nem is létező Csehszlovákiát a saját oldalán háborúzó országgént ismerte el!

SZURMAY: Megáll az eszem!

ÁLLAMTITKÁR: Tábarnok úr! Ők észszerűen cselekszenek. Most bontják meg a Monarchia népei között a már így is foszladozó egységet. Győztesekre és vesztesekre osztanak bennünket. A cseheket és a délszlávokat azzal ámítják,

hogy ők is a győztesek, az antant oldalán fogják befejezni a háborút! Csak bennünket kell elárulniuk. Hülyék lennének, ha nem élnének ezzel a lehetőséggel. Miután apró, egymással torzsalkodó államokra törték a birodalmat, akkora számlát állíthatnak ki, amekkorát akarnak, és akkor hajthatják be, amikor csak akarják. Mi leszünk, vagyis már mi vagyunk a préda.

SZURMAY: Ha holnap a csehek Prágában kiáltják a függetlenségüket, akkor itt, Pesten is valami történni fog! Ebben a felfordulásban biztosan benne van az ellenség keze. Rendelkezzék, hogy a királyi ház tagjai, a miniszterelnök, a belügyminiszter, a parlament elnöke, a parlamenti pártok frakcióvezetői, valamint a városparancsnok védelme megbízható katonai egységek által biztosított legyen. Tisza István védelmét különösképpen erősítse meg!

ÁLLAMTITKÁR: Értettem.

(Szárnysegéd be)

9. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Szárnysegéd

SZÁRNYSEGÉD: Öfelsége szárnysegédje azonnal kéreti a miniszter urat a gödöllői közvetlen telefonvonalhoz.

SZURMAY: Pihenj. Megyek.

SZÁRNYSEGÉD: Engedélyt kérek a távozásra, miniszter úr.

SZURMAY: Az engedélyt megadom.

(Szárnysegéd ki)

10. JELENET

Államtitkár (Kálló), Szárnysegéd (Incze)

ÁLLAMTITKÁR: Halló! Árpássy Gergely főhadnagyot kérem. Főhadnagy úr! A jelentős személyek megerősített védelméről szóló rendelkezéstől a perctől életbe lépett! Kérem, azonnal küldje ki a biztosító egységeket a királyi ház tagjai, a belügyminiszter, a ház elnöke, a parlamenti pártok frakcióvezetői, a városparancsnok, és Tisza István biztosítására! Hogy mikor? Azonnal!

(Szárnysegéd be)

SZÁRNYSEGÉD: Államtitkár úrnak alázatosan jelentem, egy hölgy keresi.

ÁLLAMTITKÁR: Engem?

SZÁRNYSEGÉD: Igen.

ÁLLAMTITKÁR: Vezesse be.

(Szárnysegéd bevezeti Fadettet)

11. JELENET

Államtitkár, Fadett

FADETT: Szervusz, Ferenc!

ÁLLAMTITKÁR: Szervusz, kedves! Térjünk a tárgyra.

FADETT: Itt?

ÁLLAMTITKÁR: Félre a tréfával! A tényekre vagyok kíváncsi!

FADETT: A tényekre?

ÁLLAMTITKÁR: Igen.

FADETT: Nem rám?

ÁLLAMTITKÁR: Most nem.

FADETT: Úgy megfájdult a fejem!

ÁLLAMTITKÁR: Erre most nincs időm.

FADETT: Nincs időd rám?

(Az Államtitkár ad neki egy pofont)

ÁLLAMTITKÁR: Te is láthatod, milyen időket élünk.

FADETT: Látom, magányosakat.

ÁLLAMTITKÁR: A tényeket.

FADETT: Nem a lényeket?

(Kap még egy pofont)

ÁLLAMTITKÁR: Hallgatlak.

FADETT: Ferenc, nekem mi vagyunk a lényeg.

ÁLLAMTITKÁR: Tényleg. Bocsáss meg, megfeledkeztem róla. Térjünk a tárgyra!

FADETT: A tárgyra?

ÁLLAMTITKÁR: A tényeket!

FADETT: November negyedike.

ÁLLAMTITKÁR: Igen?

FADETT: Ferenc, gyere ide.

ÁLLAMTITKÁR: Hallgatlak.

FADETT: Ferenc...

ÁLLAMTITKÁR: Leültem, a lábam keresztbe tettem, nézlek, látlak, most ennyi elég legyen. Hallgatlak. Kérlek, csak a tényeket. Tehát november négy.

FADETT: Százezer szervezett munkás az utcán. Feltörik a fegyverraktárakat. A katonatanács szervezi.

ÁLLAMTITKÁR: Katonatanács!

FADETT: Nagyrészt katonaszökevények.

ÁLLAMTITKÁR: Miért november négy?

FADETT: Mert az hétfőre esik. A munkások szombaton kapják a fizetést, aznap nem fognak forradalmat csinálni. Vasárnap a zseb tele, a nap szabad, a lányok kedvesek, az élet derűsebb, az élmények elragadóbbak. Hétfőn felkel a felfegyverzett munkásság, és megdönti azt a rendet, amely öt hétfőnként munkára kényszeríti. Most már érted, miért?

ÁLLAMTITKÁR: Értem.

FADETT: Én nem értem.

ÁLLAMTITKÁR: Mit?

FADETT: Miért kell téged kérnem?

ÁLLAMTITKÁR: Mire?

FADETT: Ferenc!

ÁLLAMTITKÁR: Igen?

FADETT: Érj hozzám!

ÁLLAMTITKÁR: A katonatanács?

FADETT: Nem a katonatanács! A fészkes fenét a katonatanács! Te érj hozzám!

ÁLLAMTITKÁR: A katonatanács?

FADETT: Nem tudom.

ÁLLAMTITKÁR: Tudd meg!

FADETT: Nem tudok megmozdulni.

ÁLLAMTITKÁR: Mi bajod?

(Fadett felkel, ad egy pofont az Államtitkárnak, majd visszaül)

FADETT: Kegyetlen vagy.

ÁLLAMTITKÁR: Az élet kegyetlen, kedvesem. Uralkodj magadon.

FADETT: Ha itt vagy, nem tudok.

ÁLLAMTITKÁR: Az élet elsöpör mindkettőnket, az élet elsöpör mindannyiunkat, kedvesem. Most még egyszer megkérdem: mi van a katonatanáccsal, a sírásóinkkal, ezzel a legveszélyesebb pesti szovjettel?

FADETT: Nem tudom.

ÁLLAMTITKÁR: Tudd meg!

FADETT: Ferenc!

ÁLLAMTITKÁR: Igen?

FADETT: Érj hozzám!

ÁLLAMTITKÁR: Csukd be a szemed!

(Csend. Az Államtitkár nem tesz semmit.)

FADETT: Hogy lehetsz ennyire kegyetlen? Ez annyira izgató! Most akarok a tiéd lenni!

ÁLLAMTITKÁR: Most kimész azon az ajtón, estére megtudod, hol székel a szökött pesti bakák szovjetje, megtudod, kik vannak benne. Este tízkor feljössz hozzám, ha még nem érkeztem haza, megvársz, majd átölelsz, a karjaimba zárlak, és te, barackvirágom, liliomom, rózsám és dáliám, lágyan, hogy csak a leheleted lüktetését érezzem, a fülembé sűgöd.

FADETT: A füledbe sűgom...

ÁLLAMTITKÁR: Eljössz?

FADETT: Ott leszek! De, Ferenc...

ÁLLAMTITKÁR: Indulj, kedvesem!

FADETT: Mikor leszünk végre együtt?

ÁLLAMTITKÁR: Miután elkaptuk az egész bandát, letörtük a lázadást, biztosítottuk a rendet, a nyugalmat és a határok fegyveres védelmét, megveszem azt a hófehér vitorlást, kibontom a patyolatfehér vitorlákat, és csendben suhanunk, ringva a hullámokon, Siófoktól Keszthelyig, majd vissza...

FADETT: Majd ismét oda.

ÁLLAMTITKÁR: Majd vissza.

FADETT: Nem akarom a vitorlást!

ÁLLAMTITKÁR: Nem?

FADETT: Nem!

ÁLLAMTITKÁR: Miért nem?

FADETT: Mert akkor a széllal, a kötelekkel, a vitorlakkal meg a kormányval, vagyis a hajóval fogsz foglalkozni.

ÁLLAMTITKÁR: Figyelj rám!

FADETT: Igen?

ÁLLAMTITKÁR: Ma este.

FADETT: Jó.

ÁLLAMTITKÁR: Ma este.

FADETT: Történt valami tegnap este.

ÁLLAMTITKÁR: Ma este is történni fog.

FADETT: De ez valahogy kikívánkozik belőlem.

ÁLLAMTITKÁR: Mi?

FADETT: Magamra vállaltam a Tisza-gyilkosságot.

(Csend)

ÁLLAMTITKÁR: Nofene!

FADETT: Döntés született. Tiszát és a budapesti katonai körzet parancsnokát...

ÁLLAMTITKÁR: Lukachichot?

FADETT: Igen, Lukachichot megölik. Lukachichot dr. Ernst Ottó vállalta magára, Tiszát én harcoltam ki magamnak.

ÁLLAMTITKÁR: Aranyat érsz.

FADETT: Annál biztos többet. Ma este.

ÁLLAMTITKÁR: Várj. Mit mondtál, ki van megbízva Lukachich megölésével?

FADETT: Dr. Ernst Ottó. Margit körút 75., 2. emelet, 29.

ÁLLAMTITKÁR: Kopogni fogok.

FADETT: Le fogok bukni, ha túl korán kopogsz.

ÁLLAMTITKÁR: Nem fogok túl korán. Akkor kopogok, amikor kell. Most menj!

FADETT: Megyek. Este nálad leszek. Kopogok.

1 2 . J E L E N E T

Budapest, Pesti oldal. Az Astoria Szálló első emeletének egyik terme. A terem mindkét oldalából ajtók nyílnak, most mindkét ajtó be van csukva. Pogány és Cudar pisztolyokat tisztít.

Pogány, Cudar

POGÁNY: Én még egyszer nem fogok senkiért sem harcolni. Csak magamért. Csak a hataloméért. Nem leszek többet egy paraszt a sok közül a sakkablán. Oroszországban kinyílt a szemem! Láttam, amit láttam.

CUDAR: Mit láttál?

POGÁNY: A szabadságot.

CUDAR: Az mi?

POGÁNY: Az a szabadság, ha én vagyok felül! Akik felettem voltak, most a talpaim alatt, a porban! Az a szabadság, ha látom sírva könnyörögni a parancsoláshoz szokottat. Nekem ez a szabadság! Az, hogy szabadon beköltözhetek bármelyik villába, kérdés nélkül bejárhatok bármely palotába. Ami megtetszik, magammal viszem. Ez az igazi szabadság! A tulajdonnélküliség! Vagyis a tulajdonközösség! Látod ezt a nyakéket?

CUDAR: Gyönyörű!

POGÁNY: Az! Most, hogy itt tartom a kezemben, ott vagyok a bányában, ahol a bányászok, az elvtársak, kikaparták a kövek közül az

aranyat, a gyémántot. Ott vagyok az ékszerész mellett, aki megalkotta ezt a gyönyörűséget. Ott vagyok abban a hideg pincében, ahol először megláttam. A földön, a porban.

CUDAR: Hogy került oda?

POGÁNY: Leesett.

CUDAR: Hogy esett le?

POGÁNY: Nagy ívben.

CUDAR: Honnan esett le?

POGÁNY: Tatjana főhercegnő nyakáról.

CUDAR: Jézus Isten!

POGÁNY: Nincs Isten!

CUDAR: Te ott voltál?

POGÁNY: Hol?

CUDAR: Jekatyerinburgban, a cári család...

POGÁNY: Nem én tettem!

CUDAR: Magasságos ég!

POGÁNY: A cár és a szukája rögtön megdöglöttek! A cár kölykét a parancsnokunk közvetlen közelről pisztollyal lőtte főbe. Úgy rogyott össze a kis gané, mint egy rakás szar! Kicsit szórakoztunk a dögök lányaival, majd elővettük a szuronyokat.

CUDAR: Te egy nyomorult gyilkos vagy!

POGÁNY: Nem! Én vagyok a felszabadító! A felszabadító.

(Cudar a jobboldali ajtóhoz megy, kinyitja és az ajtón benyúló kezekbe pisztolyokat nyom)

CUDAR: Ti ne az első sorban legyetek! A Lánchídnál a katonai sorfal meg fogja állítani a tömeget. Amikor a tömeg megáll a sorfal előtt, akkor lőjete rá a katonákra!

POGÁNY: De úgy lőjete, hogy találjatok is!

CUDAR: Rögtön utána fussatok, mert a katonaság viszonzni fogja a tüzet.

POGÁNY: Amikor a tömeg megáll a híd előtt, akkor lőjete. Úgy lőjete, hogy találjon is.

CUDAR: Akkor nem csak a levegőbe fognak lőni a katonák, hanem sortüzet adnak le.

POGÁNY: Mártírjaink lesznek! Az ő vérük lesz a kötél a hatalom nyakán!

13. JELENET

Az Astoria Szálló erkélye.

Pogány

POGÁNY: Tudja meg a király és az Isten is, hogy a magyar nép Károlyi Mihályt, és csakis Károlyi Mihályt, a jó Károlyi Mihályt akarja miniszterelnöknek! Annak ellenére, hogy a király magával vitte őt, a nép reményét Bécsbe, és szívtelenül visszaküldte anélkül, hogy kinevezte volna miniszterelnökké! Ezzel a király megalázta őt, és megalázott bennünket is, de még kér a nép, és én a kérő, esdeklő nép nevében kérem a hatalmasokat, az urakat és a királyt, hallgassák meg a nép szavát! Nevezzék ki magyar királyi miniszterelnöknek Károlyi Mihályt! De hiába kérem én, kérésem süket fülekre talál! És hiába kéritek ti, a nép, a nép, amely egyben a hatalom, az akarat és az igazság is, hiába kéritek, akaratotok, kérésetek és az igazságotok süket fülekre talál! Süket fülekre, mert a mágnások, a hatalmasok úgy tartják, úgy hiszik és úgy akarják, hogy ez, ami itt és most, átalatok, nektek hála zajlik, egyszerű úri furfanggal, csellel uralható, kijátszható, megsemmisíthető, eltüntethető lesz. De innen, az Astoria erkélyéről, én, Búza Barna, üzenem nektek gögös nagyurak, nyegle mágnások, nektek, akik vénen is fiatalnak, rútan is szépnek és ágról szakadtan is gazdagnak tartjátok magatokat! Ez már nem az az ultiparti, amelyben ti a kaszinóban oly alaposan megtanultatok csalni! Nyissátok ki a fületeket, szerencsétlenek! Ti, akik eljátszottátok a szerencséteteket! Ti, akik ezt az országot, ezeket az embereket, elesetté, szerencsétlenné tettétek! A jóindulatom jeléül, azon a nyelven, amelyen majd megértitek, a kártya nyelvén szólok hozzátok! Figyeljetek ti szerencsétlen szerencsejátékosok! Ebben a keserves játékban a korona a tét! Aki elveszti ezt a játékot, elveszti a koronát! Én, aki most hozzátok a nép nevében szólok, figyelmeztetlek benneteket! Utoljára figyelmeztetlek benneteket! Legeslegutoljára figyelmeztetlek benneteket! Adjátok Károlyi Mihály kezébe a kormányt! A jó Károlyi Mihály kezébe az országot, a nagy Károlyi Mihály kezébe a vezetést! Emberek! Magyarok! Barátaim! Testvéreim! Induljunk most mindannyian Budára! Induljunk most

mindannyian fel a várba! Át a Lánchídon, fel a palotába! A palota előtt megállunk, lángoló szívvel a Kossuth-nótára gyújtunk, és míg a dísztéren zúg a „Talpra magyar!”, megkérdezzük József főherceget: főherceg, főherceg, elég lesz-e a szép szó? Erre a szép szóra, megadod-e, amit ilyen szépen, jól nevelten kérünk? Emberek, fel a várba, fel a palotába! Ha kell, fel a kötelet az ágra!

14. JELENET

A Budai vár, a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium. A miniszter irodája.

Szurmay, Államtitkár, Baronesse

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr! A kis Ottó trónörökös és a király többi gyermekeinek elszállítását Gödöllőről biztosítottam. Igaz, csak egy tized tapasztalt, több harctéri kitüntetéssel rendelkező altisztet tudtam előteremteni, de ezek a falon is átmennek, ha kell!

BARONESSE: Miniszter úr, kedves Ferenc, ésszerű lenne, ha most az erkélyre fáradnának.

SZURMAY: Miért?

BARONESSE: A pesti csöcselék megindult a Lánchíd felé! Valószínűleg ide tartanak, feljönnek a várba!

SZURMAY: A hidat biztosító erők a helyükön vannak?

ÁLLAMTITKÁR: Igen! Az első sorban a 32. gyalogezred második százada, a második sorban lovas rendőrök, a harmadikban az inotai tan ezred elit egysége!

SZURMAY: A tűzparancsot megkapták?

ÁLLAMTITKÁR: Személyesen adtam ki!

BARONESSE: Kéreték egy pohár pezsgőt a miniszter úrnak, a várt látványosság mellé.

(Baronesse kiszól „pezsgő”-ügyben, Államtitkár közben felhúzza a kurbli gramofont, ráhelyezi a tűt a lemezre.)

ÁLLAMTITKÁR: Kértek a Lánchíd előtti térrel!

BARONESSE: Mászik fel a tömeg Ferenc József koronázási dombjára!

ÁLLAMTITKÁR: Azonnal elérik a katonai sorfalat!

SZURMAY: A katonáknak már le kellett volna adni a figyelmeztető sortüzet!

(Szárnysegéd behozza a pezsgőt.)

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr! A tömegben torkolattüzek! A tömegeből rálöttek a katonákra, a rendőrökre!

BARONESSE: Sortüz! A sorfal végre sortüzet adott le! Fut a csöcselék!

SZURMAY: Ferenc! Hallgattasd el a zenét!

15. JELENET

Az Astoria Szálló erkélye.

Pogány, Cudar

POGÁNY: Barátaim, katonák, elvtársak! Itt, a szemünk láttára öntötte el a pesti utcákat a mártírok vére!

CUDAR: A szabadság, testvériség és egyenlőség mártírjainak vére!

POGÁNY: Az azonnali béke, a leszerelés és a pacifizmus mártírjainak vére! Megmutatta igazi arcát a bukó hatalom! Most már nem csak holnap igaz kebelbarátainkat, jóakaróinkat, az antant békét hozó katonáit öli!

CUDAR: Ez a sebzett vadállat, ez a ronda szörny, most már ellenetek fordult!

POGÁNY: Ez a nyomorult fenevad most már a ti véretekre szomjazik!

CUDAR: De a mártírok vére felnyitotta szemünket!

POGÁNY: A teljes leszerelés, a pacifizmus mártírjainak vörös vére tüzet vetett lelkeinkre! Lángoló lelkeink tündöklő fényénél megláttuk a szabadságot!

CUDAR: És láttuk a szabadságon az árcédulát!

POGÁNY: Azt írta rajta: a szabadság ára az ő vérük!

CUDAR: Az ő vérük!

POGÁNY: Az ő vérük!

CUDAR: Készüljetek!

POGÁNY: Készüljetek a bosszúra!

CUDAR: Készüljetek a bosszú édes ízére!

POGÁNY: Mi gyűlöljük ezt a hazát!

CUDAR: És rablógyilkos tulajdonosait!

POGÁNY: De az új magyar kormány, a mi kormányunk, a ti kormányotok, tudni fogja, mivel tartozik nektek!

CUDAR: A legénység zsoldját napi négy koronára emeli!

POGÁNY: Igen, jól hallottátok!

CUDAR: Négy!

POGÁNY: Napi négy koronára emeli!

CUDAR: A tisztek fizetését, századosig bezárólag, száz százalékkal megemeli!

POGÁNY: Igen, nem kevesebb mint száz százalékkal, tehát a mostani duplájára emeli!

CUDAR: A törzstisztek fizetését...

POGÁNY: Akik azért eddig is jól meg voltak fizetve, hetvenöt százalékkal emeli meg!

CUDAR: Mi vagyunk a szabadság, a boldogság, a béke és a fegyvertelen jövő!

POGÁNY: Halál a hazára!

CUDAR: Éljen a nép!

POGÁNY: Éljen a szabadság!

CUDAR: Éljen a béke!

POGÁNY: Békét bárkivel!

CUDAR: Bárhol!

POGÁNY: Bármilyen áron!

16. JELENET

A Budai vár, a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium. A miniszter irodája.

Baronesse, Államtitkár, Szurmay

BARONESSE: Tudja, kedves Ferenc, tegnap valamivel idő előtt értem haza. Épp akkor, amikor a postás kifordult a kertkapun. Kiszálltam a kocsiból. A villánk ajtaja nyitva volt. A szobalány elém jött, pukedlizett. Nyújtja a kezét, odaadom az ernyőm, majd a kalapom. Nem ez a kalap volt rajtam, amelyben ma jöttem, hanem az a barackszínű struccotlas, amelyet csak ritkán viselek. Tudja, melyikre gondolok, tegnap, amikor elköszöntünk egymástól, ön is látta!

ÁLLAMTITKÁR: Láttam, de nem figyeltem!

BARONESSE: Nem?

ÁLLAMTITKÁR: Nem.

BARONESSZ: Mit figyelt akkor?

ÁLLAMTITKÁR: Magát.

BARONESSE: Ferenc! Férjezett asszony vagyok.

ÁLLAMTITKÁR: Tudom.

BARONESSE: És mégis?

ÁLLAMTITKÁR: És mégis.

BARONESSE: Zavarba ejt!

ÁLLAMTITKÁR: Egyáltalán nincs zavarban.

BARONESSE: Miért lennék? Nő vagyok.

ÁLLAMTITKÁR: Tagadhatatlanul az. Bár csak tapasztalatból tanúsíthatnám!

BARONESSE: Maga szemtelen!

ÁLLAMTITKÁR: Miért ne lennék az? Én csak egy férfi vagyok!

BARONESSE: Hol is hagytam abba?

ÁLLAMTITKÁR: Mit is?

BARONESSE: Hogy hazaértem...

(Szurmay be)

17. JELENET

Államtitkár, Baronesse, Szurmay

SZURMAY: Államtitkár úr!

ÁLLAMTITKÁR: Igenis, miniszter úr!

SZURMAY: Azonnal hívja fel dr. Váry Albert királyi főügyészt a titkos vonalon. Beszélnem kell vele.

ÁLLAMTITKÁR: Értettem, miniszter úr!

(Államtitkár kimegy intézkedni)

SZURMAY: Asszonyom.

BARONESSE: Miniszter úr! Gondterheltnek látszik.

SZURMAY: Ebben a helyzetben? Gond lenne, ha nem lennék az!

BARONESSE: Kér egy kávét, esetleg egy teát?

SZURMAY: Ne fáradjon, asszonyom.

BARONESSE: Magáért, miniszter úr, akár bele is fáradhatok!

SZURMAY: Nem kérek semmit!

BARONESSE: Miniszter úr, nem esik nehezemre.

(Bejön az Államtitkár)

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr, a parancs teljesítve!

SZURMAY: Köszönöm. Asszonyom.

(Szurmay kimegy)

18. JELENET

Baronesse, Államtitkár

BARONESSE: Hol is hagytam abba?

ÁLLAMTITKÁR: Ott, hogy hazaért, és a villa ajtaja nyitva volt.

BARONESSE: Szóval a villa ajtaja nyitva volt. Beléptem, a foajé asztalánál a nőrsz a könnye-

ivel küszködött. Az átelleni ablakon keresztül láttam, a gyerekek kinn, a park hátsó részén a fára másznak. A nőrsz észrevett, felállt, pukedli, feltört belőle először egy velőtrázó sikoly, majd jött a keserves zokogás. Ideadta a levelet. Kirohant. A levél fel volt bontva. Elolvastam. Leültem. Felálltam, a szekrényhez mentem. Töltöttem egy kispohárral a diólikórból. Lehajtottam. A park hátsó részére nyíló ablakhoz mentem. Néztam az árvákat. Ültek az öreg tölgy ágain.

ÁLLAMTITKÁR: Őszinte részvétem.

BARONESSE: Köszönöm.

ÁLLAMTITKÁR: Szabad megjegyeznem valamit? A nőrsz igencsak megrendült a vezérőrnagy úr halálán.

BARONESSE: Igen. Nagyon szoros volt közöttük a kapcsolat.

ÁLLAMTITKÁR: Igen?

BARONESSE: Tudja, az ilyen dolgok előfordulnak a mi köreinkben.

ÁLLAMTITKÁR: Nem mondja.

BARONESSE: Magának nem furcsa, hogy nekem ezt mondanom kell?

ÁLLAMTITKÁR: Egészen jól viseli.

BARONESSE: Mit?

ÁLLAMTITKÁR: Az özvegyi létet.

BARONESSE: Megszoktam.

ÁLLAMTITKÁR: De hát még csak az első férje volt!

BARONESSE: Katonacsaládba születtem. A nagyapám, egy nagybátyám, dédapám és sok szépapám is csatában esett el. Távoli felmenőm, Rozgonyi Cecil, a hajóágyúkat irányította, amikor királya, Zsigmond, Galambócot ostromolta. Mondhatnám akár azt is, hogy nálunk a halál a család barátja.

(Szurmay be)

SZURMAY: Asszonyom, kerítse elő a statárium azonnali kihirdetésére és a rögtönítelő bíróságok felállítására még májusban előkészített nyomtatványokat!

BARONESSE: Végre! Miniszter úr, megtiszteltetés számomra, hogy egy férfi alatt szolgálhatok!

SZURMAY: Asszonyom!

BARONESSE: Felháborító, hogy az utcákon nyíltan az ellenséget éltetik! Az ellenséget! Apáink, férjeink, fiaink gyilkosait! Végre! Miniszter úr, köszönöm! Felháborító, hogy agyament fantaszták, bérencek és hazaárulók uralják a sajtót, a piacot és az utcát!

SZURMAY: Asszonyom, jól van?

BARONESSE: Nem, nem vagyok jól. Majd akkor leszek jól, ha végre valahára a nyomorult hazaárulók felkerülnek himbálózva az ágra! Majd akkor leszek jól! Nem is lehetek jól! Eddig tátott szájjal álltunk, és vártuk, hogy felboruljon a világ! Tudják, hogy százötven év alatt miért nem váltunk törökké? Mert akkor törvényt hozott az országgyűlés, amely így szólt: aki török módra öltözködik, és turbánt vesz a fejére, annak szöggel erősítik a turbánt a fejéhez! Az én eleim szegelek! Nem kellett sokszor! Most meg szabadon éltetik az ellenséget a sajtóban, az utcákon, és ami a legszörnyűbb, most már a magyar parlamentben is! Statáriumot, rögtönítélő bíróságot! Golyót és kötelet! Férfiakat a kormányrúdhhoz! Lánylegényeket a szemébbe!

SZURMAY: Kedves Baronesse, a bocsánatáért esedezem!

BARONESSE: Miért?

SZURMAY: Még nem fejeztem ki őszinte részvétem!

BARONESSE: Köszönöm!

SZURMAY: Ha gondolja, szabadnapokat vehet ki.

BARONESSE: Nem gondolom!

SZURMAY: Engem is mélyen megrázott kedves barátom, a vezérőrnagy úr halála.

BARONESSE: Köszönöm. Ne várjon tőlem könnyeket!

SZURMAY: Talán a ...

BARONESSE: Nem! Jó házasságunk volt, de a mi katonacsaládjainkban a férfiak fogyóeszközök!

ÁLLAMTITKÁR: Istenem!

BARONESSE: Hagyjuk a múltat! Ebben a pillanatban nincsenek sem emlékek, sem fájdalom! Kíméljenek meg a sajnálkozásuktól! Most csak a statárium érdekel! Most csak a rögtönítélő bíróságok érdekelnek! Wekerle Sándor, az ügyvezető miniszterelnök régi családi barátunk. Engedje meg, miniszter úr, hogy én minden szolgálati utat megkerülve, személyesen vigyem el a statárium kihirdetését kérő átiratot Sándorhoz. Ne! Miniszter úr, kérem ne! Hallgasson meg! Az én szavamat eddig csak akkor hallhatta, ha szabatosan, tömönatokban válaszoltam az ön kérdéseire. A férjem vezérőrnagy volt! Életét adta ezért a világgért, amelyet önök is, én is védem! A férjem hadcsoportot vezetett! Az ő emlékére kérem! Ha kell, esdeklem, ha kell követelem! Hadd vigyem át a statárium kihirdetését kérő átiratot személyesen!

SZURMAY: Asszonyom! Az átirat hitelességét a szolgálati út betartása szavatolja!

BARONESSE: Nincs már szolgálati út, miniszter úr! Két napja az államrendőrségtől már nem kapjuk meg a szokott mindennapi jelentéseket a mindennapos tüntetésekről! Már átálltak! Mire vár? Hivatalos bejelentésre, hogy készítik az államcsínyt? Nem a szolgálati út, én vagyok az eltökéltség, az elkötelezettség és a biztonság! Ferenc, kérem az átiratot.

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr?

SZURMAY: Adja oda, Államtitkár úr! Kísérje el a Baronesse-t.

BARONESSE: Köszönöm, miniszter úr!

(A Baronesse és az Államtitkár ki, csörög a telefon, Szurmayer felveszi)

SZURMAY: Micsoda? Nem értem! Csend! Ne hadarjon! Értem. A románok megkezdtek a mozgósítást? De, hát ezzel megszegik a bukaresti béke román leszerelésre vonatkozó pontjait! Írásba kérem! Részletesen! Igen, küldje át!

(Szárnysegéd be)

18. JELENET**Szurmay, Szárnysegéd****SZÁRNYSEGÉD:** Miniszter úr!**SZURMAY:** Pihenj! Hallgatlak!**SZÁRNYSEGÉD:** Sztanek József őrnagy jelentéstételre érkezett!**SZURMAY:** Eressze be az őrnagy urat! Lelép!*(Szárnységéd ki, Sztanek József őrnagy be)***19. JELENET****Szurmay, Sztanek József****ŐRNAGY:** Miniszter úr!**SZURMAY:** Őrnagy úr, hallgatom!

ŐRNAGY: Miniszter úrnak jelentem, a városparancsnokság, vagyis a Lobkowitz kaszárnya biztosításával voltam megbízva! A Keleti pályaudvar irányából civilekből és katonaszökevényekből álló tömeg árasztotta el a kaszárnya előtti utcát! Az ön parancsa értelmében nem engedhettem meg, hogy a tömeg annyira megközelítse a felállított katonai sorfalat, hogy a katonaság mozgásterét veszélyeztesse. Sortüzet rendeltem el. A csapataim egy része megtagadta az engedelmességet, de helyben maradt, a másik része azonnal átállt a tömeghez. Elfogták a városparancsnokot, és az Astoria Szállóba, a Nemzeti Tanácshoz vitték! Egységem tisztjeivel, altisztjeivel és egy szakasz katonával érkeztem. Útközben az inotai tanezred 4. zászlóalját parancsnokságom alá vontam. A katonáimat a tábornok úr ablaka alatt felsorakoztattam! A városparancsnokság visszafoglalására vagy a Nemzeti Tanács lefogatására készen állunk! Várom a parancsát!

SZURMAY: Egy szakaszt kiküld a Nemzeti Tanács biztosításának kikémlelésére. Ez a szakasz teljesen megbízható katonákból álljon. Tudnom kell, mekkora erők álltak át a lázadókhöz. Az inotaiakkal visszafoglalja a városparancsnok-

ságot. Közben előteremték még legalább egy zászlóaljot, és lerohanjuk azt a rohadt patkányfészket, az Astoria Szállót! Értette a parancsom?

ŐRNAGY: Értettem!**SZURMAY:** Induljon!**ŐRNAGY:** Miniszter úr!*(Őrnagy ki)***20. JELENET**

(Budai vár. A magyar Királyi Miniszterelnökség. Wekerle Sándor hálószobája. A Baronesse felkapcsolja a fényeket. Wekerle felébred, felkel, hálóingben van.)

BARONESSE: Rendkívüli ügyben voltam kénytelen bejelentetlenül rád törni, kedves Sándor!

WEKERLE: Micsoda? Ki az? Hogy? Benedetta! Te vagy az? Istenem! Még csak tegnap hallottam! Jesszusom! Kedves Benedetta! Úristen! Még csak tegnap értesítettek!

BARONESSE: Miről, Sándor?**WEKERLE:** Istenem! Drága Benedetta!**BARONESSE:** Jól vagy, Sándor?

WEKERLE: Én jól vagyok, de te, kedves Benedetta, nem vagy jól!

BARONESSE: Mire célzol?**WEKERLE:** Fogadd őszinte részvétem!**BARONESSE:** Nem ezért jöttem!

WEKERLE: Mertem remélni, de ebben a szomorú percben, mindenekelőtt mély részvétem kifejezése irányodban a kötelességem!

BARONESSE: Mindenekelőtt neked most a hazánk iránti kötelességed kell hogy legyen az elsődleges!

WEKERLE: Leköszönő miniszterelnök vagyok, búcsúzom a kötelességtől. Itt vagyok ismét a magánélet megnyugtató és egyben émelyítő küszöbén, drága Benedetta.

BARONESSE: A miniszterelnökségen vagyunk. Te a hivatalodban vagy. A hivatalod maga a hatalom!

WEKERLE: Én most a hálóingemben vagyok, az imént az ágyamban voltam, megláttalak, veled kapcsolatos gondolataimba merültem, most itt állok előtted. Parancsolj velem!

BARONESSE: Személy szerint nem téged kereslek.

WEKERLE: Ki mást keresnél az én hálószobámban?

BARONESSE: A magyar királyi miniszterelnököt!

WEKERLE: Szegény asszony! Benedetta.

BARONESSE: *(Csattanó pofon)* Most nem hozzád jöttem!

WEKERLE: Akkor kihez?

BARONESSE: A miniszterelnökhöz!

WEKERLE: Vele állsz szemben!

BARONESSE: Mély tisztelem, nagyméltóságú uram! Hivatalos átiratot hoztam a magyar királyi honvédelmi minisztertől!

WEKERLE: Hivatalos átirat csak hivatali úton, hivatali időben érkezhethet.

BARONESSE: A hivatalos út megszűnt, a hivatali idő elmúlt! Nagyméltóságodtól függ, hogy az út ismét helyre álljon, a hivatali óra ismét körbejárjon!

WEKERLE: Hogy jutottál be?

BARONESSE: A főbejáraton.

WEKERLE: Az őrség?

BARONESSE: Egy részeg baka alszik a padon. De kérem nagyméltóságodat, feledje most a személyem, legyen a szeme előtt számomra felemelő tisztém.

WEKERLE: Miről van szó?

BARONESSE: Uzsoki báró Szurmay Sándor magyar királyi honvédelmi miniszter ebben az átiratban a statárium azonnali kihirdetését kéri kegyelmedtől, valamint a Nemzeti Tanácsban összegyűlt nyílt lázítók azonnali letartóztatását!

WEKERLE: Nyílt lázítók?

BARONESSE: Igen!

WEKERLE: Nem erős ez a kifejezés?

BARONESSE: Az, hogy minden ellenőrzés nélkül a miniszterelnök úr hálószobájában vagyok, önmagáért beszél! De ha ez nem lenne elég, az esti órákban a Nemzeti Tanács ablakából elhangzó lázító beszédek hatására a tömeg a Lánchídhöz vonult. Ott provokátorok a tömegből a katonai és rendőri sorfalra lőttek!

WEKERLE: A kirendelt rendvédelmi egységek?

BARONESSE: Viszonozták a tüzet. A provokáció célja a felfordulás mártírjainak a megtevése!

WEKERLE: Következmény?

BARONESSE: Három halott, több mint három tucat sebesült. Az általuk kiontott vért az ön által megszemélyesített hatalomra fogják kenni, már a holnapi nagygyűlésen.

WEKERLE: Közben önmagukat úgy állítják majd be, mint akik egyedül hivatottak képviselni saját áldozataik érdekeit!

BARONESSE: A miniszterelnök úrnak összefoglalom: az ön személyes védelme szétszéledt. A felkelők fegyvert használtak, vagyis nyílt lázadás történt! Az eddigiekből egyértelműen következik holnap a helyzet jelentős elmérgesedése. Ezek a tények! Az átiratban a megoldás.

WEKERLE: *(átveszi az átiratot)* Az átirat hitelességét igazolnod kellene!

BARONESSE: Igazolta az élet.

WEKERLE: Az élet! Az nem elég!

BARONESSE: Igazolom jómagam.

WEKERLE: Ahhoz te nem vagy elég!

BARONESSE: Ez most sértés volt?

WEKERLE: Ez volt a hivatalos válasz!

BARONESSE: Őrület!

WEKERLE: Te sértegetsz?

BARONESSE: Nem magam jöttem.

WEKERLE: Jóságos Isten!

BARONESSE: Az államtitkár úr is velem jött.

WEKERLE: Milyen államtitkár úr?

BARONESSE: Uzsoki báró Szurmay Sándor államtitkára.

WEKERLE: Hol van?

BARONESSE: Itt, az ajtó előtt!

WEKERLE: Húúú! Szurmay államtitkára?!

BARONESSE: Behívhatom?

WEKERLE: Az Isten szerelmére! Várj, hogy felöltözzem!

BARONESSE: Nem várok! Ferenc, kérem, jöjjön be!

ÁLLAMTITKÁR: Miniszterelnök úr!

WEKERLE: Államtitkár úr! Elnézését kérem...

ÁLLAMTITKÁR: Nem kell elnézést kérnie, miniszterelnök úr! Az ön öltözete tökéletesen tükrözi az ön jelen helyzetét, tiszttségét és az ön által betöltött hivatal állapotát.

WEKERLE: A hétszentséges Úr...

BARONESSE: Miniszterelnök úr! Isten nevét ne káromolja!

WEKERLE: Hogy a rosseb essen magukba! Hogy merészelnék így, éjnek idején rám törni?!

ÁLLAMTITKÁR: Tisztelt miniszterelnök úr! Ne ránk figyeljen, hanem arra a tényre, hogy akadálytalanul törhettünk önre!

WEKERLE: Mi a fészkes fenéről beszél?!

ÁLLAMTITKÁR: Arról beszélek, hogy az éj kellős közepén ön védtelen. A Baronesse a honvédelmi miniszter hivatalos kiküldötte. Ön előtt áll!

WEKERLE: Azt látom!

ÁLLAMTITKÁR: A kezében a miniszter úr hivatalos átírat. Én mint a miniszter úr államtitkára tanúsítom, hogy az átírat hiteles. Kérem, kegyeskedjék az átíratot a hölgy kezéből átvenni!

WEKERLE: Mi a franc ez az átírat?

BARONESSE: Uzsoki báró Szurmay Sándor magyar királyi honvédelmi miniszter, mivel a hatályos törvények értelmében ezt saját hatáskörében nem teheti meg, arra kéri nagyméltóságodat,

hogy azonnali hatállyal hirdessen ki rendkívüli állapotot, és a rendvédelmi szervek elleni fegyverhasználat miatt adjon ki letartóztatási parancsot a Nemzeti Tanács, valamint az úgynevezett katonatanács tagjai ellen. Emellett az átíratban szereplő hat napilap azonnali betiltását kéri! A lázadás a Nemzeti Tanács erkélyéről elhangzott beszédek hatása alatt történt!

WEKERLE: Nem érkezett hiteles leirat azokról a honvédelmi miniszter által „lázítóknak” minősített beszédekről, amelyek állítólag a tömeget a Lánchídnál nekivezették a katonaságnak, a rendőrségnek!

BARONESSE: Kedves Sándor, hivatali tisztelemet betöltöttem, az átíratot átadtam, most arra kérek, a köztünk fennálló hosszú személyes kapcsolatra való tekintettel, ismét tegeződjünk. Mi ketten az államtitkár úrral itt vagyunk az éjnek közepén a hálósobádban. Fogadd el ezt a tény, mint a lázító beszédek hiteles leiratát!

WEKERLE: Azt nem tehetem!

ÁLLAMTITKÁR: Nagyméltóságod azt teheti, amit akar.

WEKERLE: Igen, de nem, ezt nem tehetem!

BARONESSE: Miért nem?

WEKERLE: Mert ez csak tény, nem hivatalos leirat.

BARONESSE: Uramisten! Kegyelmezz!

WEKERLE: Ennek a ténynek nincs semmilyen hivatalos nyoma, tehát nem támaszthat alá semmilyen állítást vagy kérelmet!

ÁLLAMTITKÁR: Miniszterelnök úr, ez mindaddig igaz, ameddig ön él!

(Csend)

WEKERLE: Micsoda?

BARONESSE: Amíg élsz!

WEKERLE: Élek!

(Csend)

BARONESSE: Azért vagy életben, mert mi jöttünk hozzád, nem más!

(Csend)

WEKERLE: Ez csak feltételezés, de semmilyen feltételezés nem bír bizonyító erővel!

ÁLLAMTITKÁR: Ezt le kell löni!

BARONESSE: Csak a másvilágon hiszi el, hogy baj van ebben a világban.

WEKERLE: A statáriumot a miniszter úr az állítólagos lázító beszédek miatt kéri, de elhangzásukról nincs valós, több tanú által hitelesített, írásos bizonyíték!

ÁLLAMTITKÁR: Szó nélkül maradtam!

BARONESSE: Őrület!

WEKERLE: Több tiszteletet! A miniszterelnökkel állsz szemben!

BARONESSE: Több tiszteletet! Egy hős özvegyével, árváinak anyjával állsz szemben!

WEKERLE: Vagytok egy páran!

BARONESSE: Ha te most nem lépsz, hiába lettünk özvegyé oly sokan!

ÁLLAMTITKÁR: Miniszterelnök úr! Ma Horvátország elszakadt Magyarországtól, a zágrábi katonai körzet parancsnoka az egész helyőrséggel felesküdt a Horvát Nemzeti Tanácsra. A fiumei gyorsat a horvát–magyar határon fegyveres katonaszökevények rabolták ki! Ismételten hangsúlyozom, hogy a honvédelmi miniszter úr hivatalos átiratban kéri a rendkívüli állapot bevezetését!

WEKERLE: Az ön állításairól nem láttam semmilyen hivatalos iratot!

BARONESSE: Ébredj fel, Sándor! A tatárjárás sem hivatalos okirattal kezdődött!

WEKERLE: Ki beszél itt tatárjárásról?

BARONESSE: Azért vonakodsz, mert Károlyi lesz az utódod? Az is egy tatárjárás lesz.

WEKERLE: Károlyi nem lehet!

ÁLLAMTITKÁR: Nagyméltóságod itt áll előttünk, hálóingben, a hálósapkája ott van. Mi akadályoztatás nélkül jutottunk be nagyméltóságodhoz! Bármi megtörténhet!

WEKERLE: Nem lehet. Károlyi azonnal, feltétel nélkül leteszi a fegyvert. Leszereli a hadsereget. A csehek tizennyégy vármegyét, a románok Erdélyt a Tiszáig, a szerbek egész délvidéket követelik tőlünk. Ha ő lesz a miniszterelnök, ezeket

a területeket el is szakítják az országtól! Károlyi nem fogja fel, hogy a politikai érdekérvényesítés az alkalmazható erőszak mértékével van egyenes arányban.

BARONESSE: Ne köntörfalazz, mondd ki!

WEKERLE: Mit?

ÁLLAMTITKÁR: Azt, hogy áruló!

WEKERLE: Én ilyet nem mondtam.

BARONESSE: Alkalmazd vele szemben a rendelkezésedre álló erőszakot!

WEKERLE: Milyen erőszakot? Itt állok előttetek egy szál hálóingben. Budán, a várban. A miniszterelnökségen, a hálószobában, ahová akadálytalanul jutottatok be! Hirdessem ki a statáriumot? Ébresszem fel a részeg portást, és utasítsam a rögtönítélő bíróságok felállítására?

ÁLLAMTITKÁR: Nagyméltóságú uram! Már gondoskodtam az ön biztonságáról. A velem érkezett megbízható szakasz az inotai tanezredből átvette a Magyar Királyi Miniszterelnökség biztosítását!

WEKERLE: Úristen! Ez puccs? Benedetta, ti puccsot hajtottatok végre ellenem?

BARONESSE: Miről beszélsz?

WEKERLE: Miről beszélek? Ti most letartóztatottok engem?

BARONESSE: Kedves Ferenc! Ha szépen kérem, elárulná nekem, hogy mi most letartóztatottok Sándort, vagy sem?

ÁLLAMTITKÁR: Miniszterelnök úr! Uzsoki báró Szurmay Sándor miniszter úr, jómagam és a velem lévő katonák is elkötelezett és személyes áldozatokra is kész hívei vagyunk öfelségének, a magyar királynak, és az általa kinevezett miniszterelnök, vagyis az ön szolgálatára érkezünk, a rendelkezésére állunk! *(Közben vigyázzba vágja magát. Csend.)*

WEKERLE: Pihenj!

BARONESSE: Sándor, lennél szíves most kihirdetni azt a rendkívüli állapotot, hogy végre én is megpihenhessek?

WEKERLE: Pusztán ügyvezető miniszterelnök vagyok. Ilyet csak egy frissen kinevezett,

kellő támogatottsággal bíró miniszterelnök tehet. Mindhárman királyhű emberek vagyunk, várjuk őfelsége döntését. Neked most, kedves Benedetta, az árvák mellett a helyed. Önnek, államtitkár úr, a honvédelmi minisztériumban! Köszönöm a hivatalom biztosítását. Arra kérem, Ferenc, térjen vissza a honvédelmi minisztériumba, és reggelre tájékoztassanak a rendelkezésükre álló katonai erő mértékéről és hollétéről, a székesfővárosba szállításuk módjáról és érkezésük idejéről. Ha a lehetőséget személyes megítélésem szerint is biztosították, tájékoztatom őfelségét, és kérni fogom legfelsőbb hozzájárulását a rendkívüli állapot kihirdetéséhez. Végeztem. Vigyázz! Lelép!

Sötét, az első felvonás vége.

21. JELENET

Az államtitkár otthona.

Államtitkár, Baronesse, Fadett

Kopognak. Benedetta érkezik az Államtitkárhoz. Belép.

ÁLLAMTITKÁR: Benedetta!

BENEDETTA: Maga nem engem várt!

ÁLLAMTITKÁR: Én mindig magára várok.

BENEDETTA: Én a mai estéről beszélek.

ÁLLAMTITKÁR: Én pedig az esték összességéről.

BENEDETTA: Maga el akar engem kábítani?

ÁLLAMTITKÁR: Hát nem ezért jött?

BENEDETTA: Miért?

ÁLLAMTITKÁR: Az kimondhatatlan.

BENEDETTA: Kimondhatom?

ÁLLAMTITKÁR: Zavarba ejt.

BENEDETTA: Magával nem tennék ilyet, miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Miniszter úr?

BENEDETTA: Őfelsége Hadik grófot nevezte ki miniszterelnöknek.

ÁLLAMTITKÁR: És?

BENEDETTA: Hadik gróf magát nevezi ki honvédelmi miniszternek!

ÁLLAMTITKÁR: Kiábrándító.

BENEDETTA: Mi?

ÁLLAMTITKÁR: A tréfája.

BENEDETTA: Nem tréfa.

ÁLLAMTITKÁR: Akkor rémisztó.

BENEDETTA: Miért lenne az?

ÁLLAMTITKÁR: Rémisztó, ha nincs nálam jobb!

BENEDETTA: Fel kell nőni a feladathoz!

ÁLLAMTITKÁR: A feladat nem gond. Fel nőni az!

BENEDETTA: Miért?

ÁLLAMTITKÁR: Mert az maga a magány.

BENEDETTA: A tett után.

ÁLLAMTITKÁR: Azután.

BENEDETTA: Látja, maga ezért vár rám minden este.

ÁLLAMTITKÁR: Miért is?

BENEDETTA: Mert csak annak a napnak az estéjén érkezem meg, amelyiken felnőtt a feladataihoz.

ÁLLAMTITKÁR: Mi most kettőnkéről beszélünk?

BENEDETTA: Igen, kettőnkéről. Kettőnkön keresztül a múlttól, jelenről és a jövőről. Mindannyiunkról.

ÁLLAMTITKÁR: Értem.

BENEDETTA: Vállalja?

ÁLLAMTITKÁR: Hadik a miniszterelnök?

BENEDETTA: Igen.

ÁLLAMTITKÁR: És ön?

BENEDETTA: Én mindig ugyanaz vagyok.

ÁLLAMTITKÁR: Megnyugtató.

BENEDETTA: És ön? Döntött már? Munka nélküli lesz, vagy miniszter?

ÁLLAMTITKÁR: Gondolkodhatom?

BENEDETTA: Minek?

ÁLLAMTITKÁR: Lenne egy kérésem.

BENEDETTA: Ma este ne legyen. Készüljön. Hol a konyha? Főzök egy kávét, készíték egy kis harapnivalót.

ÁLLAMTITKÁR: Erre egyenesen, jobbra a második ajtó, végig a folyosón, a szemben lévő ajtón menjen be, majd a harmadik ajtó balra.

BENEDETTA: Ennél nehezebb feladatokat is megoldottam már. (*Benedetta ki*)

Kopognak.

2 2 . J E L E N E T

Államtitkár, Fadett

ÁLLAMTITKÁR: Ki az?

FADETT: Ki lenne?

ÁLLAMTITKÁR: Ki?

FADETT: Én.

ÁLLAMTITKÁR: Itt vagyok.

FADETT: Én is.

ÁLLAMTITKÁR: A katonatanács?

FADETT: Nekik jobban örülnél?

ÁLLAMTITKÁR: Hogy kérdezhetsz ilyet?

FADETT: Végre itt az este, végre itt vagyunk nálad, csak mi ketten. Azt hiszem, elvárhatom tőled, ne emlékeztess a munkámra. Előttünk az éj.

ÁLLAMTITKÁR: Előttünk.

FADETT: A munkát hagyjuk reggelre!

ÁLLAMTITKÁR: Előbb a munka, utána a pihenés.

ÁLLAMTITKÁR: Hol székel a katonatanács?

FADETT: Te nem szeretsz engem!

ÁLLAMTITKÁR: Ezt nem mondanám, de rendkívüli időkben az érzelmek sajnos másodlagosak.

FADETT: Itt vagyok. Ma éjjel az érzelmek az elsők!

ÁLLAMTITKÁR: Kineveztek honvédelmi miniszterré!

FADETT: Nagyszerű! Ezt rögtön megünnepeljük! Én vagyok az ajándék!

ÁLLAMTITKÁR: Várjál!

FADETT: Mire, míg királlyá koronáznak?

ÁLLAMTITKÁR: Ne gúnyolódj!

FADETT: Le a nadrággal! Mitől félsz? Te vagy a honvédelmi miniszter!

ÁLLAMTITKÁR: Elég volt!

FADETT: Nekem egyáltalán nem!

ÁLLAMTITKÁR: Ha miniszter, akkor célpont is vagyok. Vadász és vad egyben. Előbb az élet, utána a szerelem!

FADETT: Ferenc, csak a szerelem az élet. Csak a szerelem az. Nélküle a lét végtelen sivatag.

ÁLLAMTITKÁR: Hol székel a katonatanács?

FADETT: Az Astoria Szálló első emeletén, 14-es szoba. Ott lesznek reggelig. De most adj nekem egy órát, csak egy órácskát, pusztán egy órát adjál, Ferenc.

ÁLLAMTITKÁR: Most azonnal átrohansz a minisztériumba, ezt a papírt leadod a műveleti osztályon. Nemsokára én is indulok. Mire a minisztériumomba érek, az a szakasz, amely lefejezi a szökött bakák szovjetjét, érjen az Astoriához!

FADETT: Te egy állat vagy, Ferenc! Egy állat!

ÁLLAMTITKÁR: Az vagyok. Ragadozó!

FADETT: Rosszul vagyok ettől az egészsztl.

ÁLLAMTITKÁR: Perceken múlhat minden. Az az érzésem, minden lépésünkről tudnak. Szeretek, jobban szeretlek, mint gondolod, jobban szeretlek, mint ahogy egyáltalán fel tudod fogni! A szerelmem irántad addig fog tartani, amíg élek! De most rohanj, kedvesem, hogy élhessek, hogy szerethesselek!

FADETT: Megyek, Ferenc, megyek. Én is szeretlek.

23. JELENET

Államtitkár, Fadett, Benedetta

(Benedetta be)

BENEDETTA: Lágyra vagy keményre főzzem a tojást, kedves Ferenc?

FADETT: Kedves Ferenc?!

BENEDETTA: Nocsak, nocsak, amíg én a konyhában a tojásokkal bibelődtem, hogy megszorodtunk?

FADETT: Nem szaporodtunk! Én mindig itt voltam!

BENEDETTA: Ezek szerint kegyed lehet a tartalom Ferenc életében. Én leszek a jutalom.

FADETT: Majd meglátjuk!

BENEDETTA: Mit, kedvesem?

FADETT: Megöllek!

BENEDETTA: De hát miért?

FADETT: Miért?!

BENEDETTA: Igen, mi oka lehet rá?

FADETT: Te azt kérdezed tőlem, hogy mi okom lehet rá?

ÁLLAMTITKÁR: Te, Fadett, hallgass el, kérlek! Maga, kedves Benedetta fogja vissza magát!

FADETT: Hallgassak el?

BENEDETTA: De kedves Ferenc, én még bele sem lendültem igazán!

FADETT: Megöllek mindkettőtöket!

ÁLLAMTITKÁR: Elég legyen! A magyar királyi honvédelmi miniszter előtt álltok! Most a fejetek irányítson benneteket, ne a szoknyátok! Elég volt! Emberek vagyunk! Gyarlók és esendők! Én is az vagyok! Ha mindketten megszédítettetek, hát megszédültem! Minek szédítettetek? Csend legyen! Most fel kell nőni a feladatomhoz, most nem a fizikai való a lényeg! Ha elbukunk, és buk-

junk el, ha nem vagyunk méltók a magasztos jelenlétére, az értékek fognak veszteni, s egy sivár, elállatiasodott, profán és vulgáris világ fogja eltörölni mindazokat az értékeket, amelyekért élünk. Ha meg akarsz ölni, ölj meg, de előbb hagyj, hogy megmentsem ezt az országot, a hazánkat. Ha megtettem, ölj meg, ha akarsz. Ha a Magyar Királyság megmarad, nekem érdemes volt élnem.

FADETT: Mondjad, hogy mit kell tennem.

ÁLLAMTITKÁR: Vidd a parancsom a minisztériumba!

FADETT: Viszem.

ÁLLAMTITKÁR: Utána a minisztériumi kocsival kiviteted magad a budaörsi repülőtérre, és azonnal az olasz front főparancsnokához repülsz, Svetozar Borojevic von Bojna tábornagynak. Ahogy a minisztériumba értem, telefonon bejelentelek a tábornagnak. Tudnunk kell, hogy küld-e megbízható csapatokat Bécsbe, hogy a felfordulást megakadályozza. Ha egyszerre lépünk Bécsben és Budapesten, megfordíthatjuk a sorsunkat. Indulj! Szeretlek.

(Fadett ki)

BENEDETTA: Rendelkezzék velem nagyméltóságod!

ÁLLAMTITKÁR: Kimegy a konyhába, behozza, majd leteszi a vacsorám az asztalra. Utána én Szurmay tábornokhoz megyek, ön a miniszterelnökségre, hogy a kinevezési okiratom áthozza Hadiktól.

BENEDETTA: Úgy lesz! Amúgy, vár még rám?

ÁLLAMTITKÁR: Várom, kedves Benedetta, ameddig élek, várok, akár azon túl is.

24. JELENET

Államtitkár, Szurmay

ÁLLAMTITKÁR: Tábornok úr!

SZURMAY: Maga az, Ferenc?

ÁLLAMTITKÁR: Tűvé tettem önért a várost! Már otthon is kerestem.

SZURMAY: Itt aludtam bent. Az éjjel nem volt időm hazamenni.

ÁLLAMTITKÁR: Nézze el nekem, kedves Sándor, hogy magára törtem, de rendkívüli események történtek.

SZURMAY: Micsodák?

ÁLLAMTITKÁR: A király kinevezte Hadik grófot miniszterelnökké!

SZURMAY: Hadikot? Ő nem a barátom.

ÁLLAMTITKÁR: A miniszterelnök pedig engem kért fel honvédelmi miniszternek.

SZURMAY: Igen?

ÁLLAMTITKÁR: Tábournok úr, odaengedne az íróasztalomhoz?

SZURMAY: Micsoda?

ÁLLAMTITKÁR: Én vagyok az új honvédelmi miniszter.

SZURMAY: Értem.

ÁLLAMTITKÁR: A minisztérium átadásával, átvételével nem kell bajlódniuk, minden folyó ügygel tisztában vagyok. *(közben telefonál)* Halló! Azonnal kapcsolja az olasz front főparancsnokságát! Igen! Svetozar Borojević von Bojna tábornagyot kérem! A magyar királyi honvédelmi miniszter! Igen. Tábornagy úr, személyes megbízottammal felszállt a repülőgépre, útban van önhez. Egy bizalmas kérdést fog önnek feltenni. Nem, a telefonvonalak már nem megbízhatóak. Nem, egy hölgyről van szó. Ismerni fogja a mai jelszót. Régi munkatársam. Neki adja meg a választ, és ő azonnal visszarepül hozzám, Budára. Remélem, közösen tudjuk meglépni a szükséges határozott lépéseket. Köszönöm. Isten áldja, tábornagy úr! *(Szurmayhoz)* Tábornok úr!

SZURMAY: Igen, Ferenc?

ÁLLAMTITKÁR: Arra kérem, vállalja miniszterségem mellett az államtitkárságot!

SZURMAY: Nem.

ÁLLAMTITKÁR: Tiszteljen meg velem, megbízható munkatársakra van szükségem! *(tele-*

fonál) Halló! Őfelsége lakosztályát kérem! A szárnységéde? Ébressze fel a királyt!

SZURMAY: Maga fel akarja ébreszteni őfelségét?

ÁLLAMTITKÁR: Nem én ébresztem.

SZURMAY: Hát ki?

ÁLLAMTITKÁR: Az országa. *(a telefonba)* Hogy én ki vagyok? Én vagyok a magyar királyi honvédelmi miniszter! Nem lehet? Mi az, hogy nem lehet?! Papír, ceruza van magánál? Igen, akkor írja! Kérem őfelségét, hogy a közös hadsereg magyar alakulatait azonnal soroltassák át a magyar királyi honvédségbe! A királyi felség által átigazolt alakulatokat azonnal a Magyar Szent Korona országainak határaihoz irányítom! Arra kérem fenségedet, hogy az átsorolási rendelete mellékleteként az azonnali hazarendelési parancsot is méltóztasson kiküldeni! Lejegyezte pontosan? Olvassa vissza! Igen, igen, úgy van! Nem átigazolás, hanem átsorolás! Lejegyezte? Köszönöm. Kérem, ha őfelsége kész fogadni a hívásom, azonnal jelezzen! Köszönöm.

SZURMAY: Nézze, Ferenc, én a szolgálómat megtettem. Ne vegye személyeskedésnek, de nem leszek az államtitkára. Kérem a nyugdíjaztatásom!

ÁLLAMTITKÁR: Tábornok úr! A jelenlegi helyzetben a hazának szüksége van önre. A nyugdíjaztatásához nem járulok hozzá! Különben is, Sándor, a továbbiakban szólítson miniszter úrnak!

SZURMAY: Igenis, miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Ha nem akar itt maradni mellettem mint az államtitkárom, akkor átveszi a budapesti katonai körzet irányítását. A rendelkezésére álló csapatok állapotát ma délutánig felméri. A használható egységeket a fővárosba irányítja, az úgynevezett Nemzeti Tanácsot és a katonatanácsot letartóztatja, a székesfőváros rendjét és nyugalmaát biztosítja!

SZURMAY: Nem hiszem, miniszter úr, hogy ma délutánig hitelt érdemlően fel tudnám mérni a rendelkezésünkre álló erőket.

ÁLLAMTITKÁR: Kedves Sándor, higgye el, én tudom legjobban, hogy ön mire képes. Volt

időm felmérni! Meg kell vallanom magának, meg vagyok hatódva.

SZURMAY: Mitől?

ÁLLAMTITKÁR: Miután tegnapelőtt a király megszűntnek nyilvánította a dualizmust, a Magyar Királyság független állam, és én vagyok a független Magyarország első honvédelmi minisztere!

SZURMAY: Gratulálok, miniszter úr.

ÁLLAMTITKÁR: Köszönöm jóleső szavait, tábornok úr.

SZURMAY: A miniszteri kinevezése?

ÁLLAMTITKÁR: Azonnal érkezik.

SZURMAY: Nem ártana, ha már itt lenne.

ÁLLAMTITKÁR: Ne aggodalmaskodjon, Sándor! Most nem a papírokkal, hanem az ellenségeinkkel kell foglalkozzunk.

SZURMAY: A budapesti katonai körzetparancsnoki tisztet nem vállalom. Erre a tisztségre utcai harcokban jártas személyt nevezzen ki. Azért megvallom önnek tisztelettel, miniszter úr, nyugodtabb lennék, ha az ön kinevezési okiratát a kezemben foghatnám.

ÁLLAMTITKÁR: Nemsokára kézbe veheti az okiratot. Benedetta von Bolsano bárónő útban van vele a minisztérium felé. Tábornok úr, megérkeztek-e már a mai jelentések az ellenséges csapatok balkáni előrenyomulásáról?

SZURMAY: Még nem.

ÁLLAMTITKÁR (*kikiált*): Béla! Jöjjön be, fiam!

25. JELENET

Államtitkár, Szurmay, Szárnysegéd

(*Szárnysegéd be*)

SZÁRNYSEGÉD: Államtitkár úr parancsára, jelen!

ÁLLAMTITKÁR: A minisztered vagyok, fiam!

SZÁRNYSEGÉD: Értettem, miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: A tábornok úr kinevezési okiratát átviszed, fiam, a titkárságra, gépeljék le, küldjék át az iktatóba, majd hozzák elem aláírásra. A kinevezés a mai naptól érvényes.

SZÁRNYSEGÉD: Értettem, miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Mire vársz, Béla?

SZÁRNYSEGÉD: Engedélyt kérek a távozásra, miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Az engedélyt megadom! (*Szárnysegéd ki*) Mivel megfosztott attól a megtiszteltetéstől, hogy az államtitkárom legyen, ezennel önt neveztem ki a balkáni front főparancsnokának.

SZURMAY: És Köves tábornagy?

ÁLLAMTITKÁR: Őt átirányítottam az erdélyi hadcsoport élére.

SZURMAY: A kinevezést köszönöm, de talán észszerűbb lett volna megvárnia a saját kinevezési okiratának megérkezését, mielőtt rendelkezik.

(*Szárnysegéd be*)

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Vigyázz! Hallgatlak!

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úrnak alázatosan jelentem, Felsőbihary Csanád János huszárkapitány érkezett, sürgősségi bejelentést szeretne tenni, ha méltóztatna fogadni!

ÁLLAMTITKÁR: Kéretem!

SZÁRNYSEGÉD: Engedélyét kérem a távozásra!

ÁLLAMTITKÁR: Lelép!

(*Szárnysegéd ki, Kapitány be*)

26. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Kapitány

KAPITÁNY: Felsőbihary Csanád János lovassági kapitány a 4. honvéd huszárezredből, honvédelmi miniszter úrnak jelentéstételre jelentkezem!

ÁLLAMTITKÁR: A jelentést nem a balkáni csapatok főparancsnokának, hanem nekem, mint a magyar királyi honvédelmi miniszternek kell megtennie! Vigyázz! Hallgatom.

KAPITÁNY: Miniszter úrnak alázatosan jelentem, hogy a rám bízott 32-es Mária Terézia házi gyalogezred második századával az egység bevagónirozását a Keleti pályaudvaron megkezdtem! A pályaudvar főbejáratán, az Astoria felől katonaszökevényekből és civilekből álló tömeg árasztotta el az egész pályaudvart. A századot felsorakoztattam. A tömeg oszlatását elrendeltem. Tovább jöttek előre! A figyelmeztető sortüzet elrendeltem. Semmi. Csend. Sortüzet parancsoltam ismét. Semmi. Csend. Ennyi év után, annyi roham után! A tömeg előntötte és megbontotta a sorfalat. A fegyelem felbomlott! Most magam vagyok! Itt. Egyedül.

ÁLLAMTITKÁR: Az egész század átállt?

KAPITÁNY: Az egész század. Az egész. Mindenki. Én itt vagyok! Rendelkezzék velem, miniszter úr! Rendelkezzék velem, tábornok úr!

ÁLLAMTITKÁR: Pihenj!

KAPITÁNY: Nem tudok!

SZURMAY: Jézus Isten!

KAPITÁNY: Miniszter úrnak alázatosan jelentem, már nem tudom, hogy hiszek-e!

ÁLLAMTITKÁR: Vigyázz! Kimegy az előtérbe, kapitány, és ott várja további rendelkezéseimet! Lelép!

KAPITÁNY: Értettem!

(A Kapitány előveszi szolgálati pisztolyát, és főbe lövi magát. Az Államtitkár és Szurmay felpattannak, Szárnysegéd be.)

27. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Szárnysegéd

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úr!

ÁLLAMTITKÁR: Igen, fiam?

SZÁRNYSEGÉD: Engedélyt kérek a kapitány úr holttestének kivételére!

ÁLLAMTITKÁR: Az engedélyt megadom!

(A Szárnysegéd kivonszolja a Kapitány hulláját.)

SZURMAY: Ez már az összeomlás.

ÁLLAMTITKÁR: Nem lehet az! Meg kell állítanunk!

28. JELENET

(Benedetta be)

Szurmay, Államtitkár, Baronesse

BARONESSE: Uraim! Mi ez a vér?

ÁLLAMTITKÁR: Egy huszárkapitány öngyilkos lett!

BARONESSE: Istenem, férfiak!

29. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Szárnysegéd, Baronesse

(Szárnysegéd be)

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úr! Engedelmet kérek a kapitány úr vérenek feltörlésére!

ÁLLAMTITKÁR: Az engedélyt megadom! Hol van amúgy a takarító személyzet?

(Szárnysegéd törli a vért)

SZÁRNYSEGÉD: Lent tüntet a parlament előtt.

SZURMAY: Mit akarnak?

SZÁRNYSEGÉD: Az azonnali békét, a teljes leszerelést, a népek örök barátságát és Károlyi Mihályt miniszterelnököknek.

BARONESSE: Ki vezette le a minisztérium takarító személyzetét a tüntetésre?

SZÁRNYSEGÉD: Az írógépszerelő.

ÁLLAMTITKÁR: Neve?

SZÁRNYSEGÉD: Böhm Vilmos. Miniszter úr! Engedélyt kérek a távozásra!

ÁLLAMTITKÁR: Az engedélyt megadom!

SZURMAY: Meghozta a miniszter úr kinevezési okiratát?

BARONESSE: Hát...

ÁLLAMTITKÁR: Kérem, tegye az íróasztalomra az okiratot.

BARONESSE: Sajnos nem tehetem, Ferenc. A homo regius nem járult hozzá a kinevezéshez.

ÁLLAMTITKÁR: József főherceg?

BARONESSE: Igen.

ÁLLAMTITKÁR: De hát Hadik engem akart.

BARONESSE: Igen, de a főherceg attól tartott, hogy ön a felfordulás leküzdésére olyan utat választ, amelyhez nem áll a rendelkezésére kellő erő.

(Cseng a telefon. A Baronesse felveszi.)

BARONESSE: Királyi felség! *(a jelenlévők felé)* A király!

SZURMAY: A király!

ÁLLAMTITKÁR: A király!

BARONESSE: Felsőged szolgálatára, Benedetta von Bolzano Baronesse! Adom felséged honvédelmi miniszterét! Sándor, urunk, királyunk kéreti!

SZURMAY: Királyi felség! Uzsoki báró Szurmay Sándor honvédelmi miniszter, felséged szolgálatára! Igen. Értettem! Nem. A székesfővárosban negyvenezer katona. Nem. Legfeljebb az egyötöde megbízható. Igen, november negyedikére tervezik a felkelést. Szabadna megjegyezni... Kérem felségedet, ezt ne tegye. Értettem! Megteszem. Várom. Felsőged szolgálatára, mindhalálig!

(Szurmay magába roskad)

BARONESSE: Mit mondott?

SZURMAY: Előbb kérdezett.

ÁLLAMTITKÁR: Mit?

SZURMAY: Azt, hogy meg tudjuk-e akadályozni a november negyedik felfordulást. Jelen tettem, nem.

ÁLLAMTITKÁR: Ez az ön véleménye!

SZURMAY: Ezt mutatják a tények!

BARONESSE: Mit mondott erre a király?

SZURMAY: *(A szárnysegédnek)* Béla fiam, lelép!

(A Szárnysegéd ki)

30. JELENET

Szurmay, Államtitkár, Baronesse

SZURMAY: Azt, hogy ebben az esetben kénytelen kinevezni Károlyit miniszterelnökké.

BARONESSE: Azt a nyomorult árulót?!

SZURMAY: Igen, Károlyi Mihályt!

BARONESSE: Miért?

SZURMAY: Ha a király nevezi ki, akkor le is válthatja!

ÁLLAMTITKÁR: Bölcs döntés.

BARONESSE: Nehéz ezt a „bölcs” döntést nyugalommal viselni.

ÁLLAMTITKÁR: Kedves Benedetta, ha a tömeg hátán, erőszakkal foglalja el a miniszterelnökséget, amit mi nem tudunk megakadályozni, akkor a tömeget kell majd legyőznünk, hogy ezt a félnótást onnan kipenderítsük!

SZURMAY: Ezek az utolsó percek, hogy hatalomban vagyunk. Önök ketten, azonnal keresék fel Tisza Istvánt, és értesítsék a fejleményekről. Ő az ellenállás utolsó reménye, ha minden rosszra fordul, ő lehet az, aki megtalálja a kiutat. Ferenc, maga tájékoztassa a grófot a katonai helyzetről.

ÁLLAMTITKÁR: Ki lesz az ön utóda?

SZURMAY: Őfelsége biztosított arról, hogy csak katonatiszt lehet. Siessenek! Tiszát biztonságba kell helyezni! Mentsék ki a városból, maradjanak mellette!

(Államtitkár és Baronesse el)

3 1 . J E L E N E T**Szurmay, Szárnysegéd**

Szárnysegéd be.

SZÁRNYSEGÉD: Tábornok úrnak alázatosan jelentem, engedélyt kérek a jelentéstételre!**SZURMAY:** Az engedélyt megadom. Egy rövid időre, úgy tűnik, ismét én vagyok a honvédelmi miniszter!**SZÁRNYSEGÉD:** Átirat érkezett a katonai hírszerzéstől.**SZURMAY:** Olvassa fel, Béla fiam!**SZÁRNYSEGÉD:** Igenis, miniszter úr! Uzsoki báró Surmay Sándor gyalogsági tábornoknak, magyar királyi honvédelmi miniszternek. Szigorúan bizalmas.**SZURMAY:** Hallgatom.**SZÁRNYSEGÉD:** A román királyi kormány megkezdte az előkészületeket az általános mozgósítás kihirdetéséhez. A moldvai megyékben, a lehető legteljesebb titoktartás mellett, már most behívtak 10 korsztylyt. Az általános mozgósítás 25 korsztylyt fog érinteni.**SZURMAY:** Huszonöt korsztylyt? Miután elfoglaltuk Bukarestet, megadták magukat. Leszereltük a hadseregüket, huszonöt korsztylyt miből szerelnek fel? Huszonöt korsztyly rengeteg fegyver. Azok a fegyverek nálunk vannak! Van még valami?**SZÁRNYSEGÉD:** Aradon a román Nemzeti Tanács tagjai titokban megegyeztek...**SZURMAY:** Adja ide azt az átiratot! Jézusom!**SZÁRNYSEGÉD:** Nagyméltóságod megtenné, hogy válaszol egy kérdésemre?**SZURMAY:** Igen, fiam?**SZÁRNYSEGÉD:** Nagyméltóságú úr! Ez lehetséges?**SZURMAY:** Nem tudom.**SZÁRNYSEGÉD:** Huszonhat vármegyét akarnak tőlünk elszakítani! Ez lehetséges?**SZURMAY:** Ahhoz nekünk is lesz egy pár szavunk.**SZÁRNYSEGÉD:** Honnan tudja?**SZURMAY:** Hiszem.**SZÁRNYSEGÉD:** Én is hinni fogom. Majd ha látom.*(Szárnysegéd ki)***3 2 . J E L E N E T***Budapest. Pesti oldal. A Róheim-villa. Tisza István lakosztálya.***Wekerle, Baronesse***(Wekerle, majd Baronesse be)***WEKERLE:** István! István! Hol vagy? Van itt valaki?**BARONESSE:** Sándor! Mit keresel itt?**WEKERLE:** Drága Benedetta, te mit keresel itt?!**BARONESSE:** Istvánt!**WEKERLE:** Elmenekült. Én vagyok itt! Azért jöttem, hogy kimentsem.**BARONESSE:** István nem menekül!**WEKERLE:** Veszélybe sodrod magad azzal, hogy idejöttél.**BARONESSE:** És te?**WEKERLE:** Engem már nem érdekel.**BARONESSE:** Mit akarsz tenni?**WEKERLE:** Vidékre utazom, gondoltam, magammal viszem Istvánt!**BARONESSE:** Leszaladok az utcára. Ferenc leállt vitatkozni néhány katonaszökevényvel, akik a sarkon lézengtek.**WEKERLE:** Ti összenőttetek Ferencsel?**BARONESSE:** Ezt meg sem hallottam! *(ki)*

3 3 . J E L E N E T**Wekerle, Tisza István***(Tisza István be)***WEKERLE:** Végre! Szervusz, István! Azt hittem már elmenekültél!**TISZA:** Hova?**WEKERLE:** Nagy baj van, István.**TISZA:** Tudom.**WEKERLE:** Engem leváltottak.**TISZA:** Tudom.**WEKERLE:** Az utódomat is leváltották.**TISZA:** Tudom.**WEKERLE:** Károlyi a miniszterelnök.**TISZA:** Tudom.**WEKERLE:** Pillanatok kérdése, és visszavonják a személyedet védelmező csendőri egységet, amelyet én rendeltem a védelmedre.**TISZA:** Nem te rendelted, hanem Uzsoki báró Szurmay Sándor!**WEKERLE:** Ő az én honvédelmi miniszterem volt.**TISZA:** Nem a tiéd, őfelségéé!**WEKERLE:** Legalább most ne vitatkozz velem, hanem menekülj!**TISZA:** Hová?**WEKERLE:** Nem tudom, de te biztos ismersz valakit, aki segíthet, vagy egy helyet, ahol elrejtőzhetünk! Veled tarthatok?**TISZA:** Én nem menekülök!**WEKERLE:** Akkor egyedül menjek?**3 3 . J E L E N E T****Wekerle, Tisza István, Baronesse, Államtitkár***(Baronesse és Államtitkár be)***BARONESSE:** István!**TISZA:** Benedetta! Ferenc.**WEKERLE:** Ferenc? Benedetta.**BARONESSE:** Az utca mindkét végét lezárták.**WEKERLE:** Kik?**BARONESSE:** Fegyveres csőcselék!**ÁLLAMTITKÁR:** Tisztelem, nagyméltóságú uram! Uzsoki báró Szurmay Sándor üzenetét hoztam nagyméltóságodnak!**TISZA:** Hallgatom, államtitkár úr!**ÁLLAMTITKÁR:** A miniszter úr üzeni, hogy azonnal hagyja el a székesfővárost, ellenségei jutottak hatalomra, vidéken helyezze magát biztonságba.**TISZA:** Ha meg kell halni, úgy halok meg, ahogy éltem!**BARONESSE:** Nagyméltóságod élete a királyé és a hazáé!**TISZA:** Engem a királyom elbocsátott!**BARONESSE:** Nem bocsátott el, csak tartalékba helyezett!**WEKERLE:** Így igaz.**TISZA:** Nem megyek sehova!**BARONESSE:** István, gondolj a holnapra, nagyon kérek. A háborút elvesztettük. A győztesek feldarabolják és kirabolják az országot. Az ostoba tömeg, amely most megrészegül a mámorító örömtől, hogy a háború terheitől, egyszerű megadással megszabadult, holnap majd kifosztottan ráébred, hogy nem egy szabad ország szabad nemzete, csak az idegen uralom járomba tört baromcsordája. Az a tömeg, amelyet ma arra hergelnek, hogy téged koncoljon, holnap inni fogja minden szavad!*(Tisza hallgat)***WEKERLE:** Kedves Benedetta, le vagyok nyugózve!**BARONESSE:** Most hallgass, Sándor!**WEKERLE:** No de Benedetta!**ÁLLAMTITKÁR:** Pontos hírszerzői jelentést kaptam arról, hogy a Nemzeti Tanács felforgatói pár napja elhatározták nagyméltóságod meggyilkolását. Azonnal el kell hagynia a székesfővárost!

WEKERLE: Jézus, Mária!

TISZA: Nem megyek sehova. Bárhova is mennék, mindenhol veszélyt jelentenek a befogadókra.

WEKERLE: Ez igaz.

TISZA: Az országot én vezettem. A háborút elvesztettük. Esélyünk sem volt rá, hogy megnyerjük. Az ellenség sokkal, de sokkal felkészültebb volt. Azért provokálták ki, és ugrasztottak be bennünket ebbe a háborúba.

WEKERLE: Úgy van!

TISZA: Ha a megvezetett csöcselék értem jön, jöjjön. A mi időnköt követő világban nem lesz érdemes élni!

WEKERLE: Nem bizony.

BARONESSE: Az Astoria Szálló erkélyéről Károlyi és a többi tökkelütött hülye önfeledten hirdeti, az utca népe pedig vakon elhiszi a wilsoni 14 pontot!

TISZA: A wilsoni 14 pont. Az ellenünk folytatott „ópiumháború” bódító mákonya!

WEKERLE: Az!

TISZA: Istenem, mennyivel hatékonyabbak az amerikaiak az angoloknál!

WEKERLE: Azok, bizony azok!

TISZA: Ennek az új ópiumnak nincsenek előállítás és szállítási költségei, csak ki kell mondani, és ez a félrevezetés, mivel édes, mint a méz, úgy fut szét minden tájon, mint villanyáram a rézhuzalon, és a tökkelütött hülyék tömege, amely bekapta a horgot, édes álomba ringatva horkolja át az egész világot megsemmisítő forradalmat. Kifosztva, lerongyolódva, hoppon maradva fognak ébredni.

ÁLLAMTITKÁR: Ebben egyetértünk. Én most elköszönök, nagyméltóságú uram, vissza kell mennem a honvédelmi minisztériumba. A miniszterem mellett akarok lenni abban a nehéz pillanatban, amikor a közért viselt felelősséget, a Károlyi által kijelölt utódainknak át kell adnia. Ismétlem: beépített ügynököm nekem személyesen jelentette, hogy az összeomlás pillanataiban, vagyis ma, vagyis most önt megölik!

WEKERLE: Szentséges Isten!

ÁLLAMTITKÁR: Kérem, fontolja meg a menekülés lehetőségét.

TISZA ISTVÁN: Már megtettem.

ÁLLAMTITKÁR: A legmélyebb tiszteletem!

TISZA: Államtitkár úr!

(Államtitkár ki. Ravatali csend üli meg a szobát. Kisvártatva a másik irányból Gertner hangja.)

3 4 . J E L E N E T

Baronesse, Wekerle, Tisza István, Gertner

(Gertner be)

GERTNER: *(Wekerléhez)* Nagyméltóságú miniszterelnök úr!

WEKERLE: Nem vagyok miniszterelnök!

GERTNER: *(Tiszához)* Nagyméltóságú kegyelmes miniszterelnök úr!

TISZA ISTVÁN: Már nem vagyok miniszterelnök!

GERTNER: Maga sem az! Hát akkor... Tisza Istvánt keresem!

TISZA ISTVÁN: Én vagyok az! Mit óhajt?

GERTNER: Jelentem alássan nagyméltóságú gróf úrnak, a Ruzsicskáért jöttem!

TISZA ISTVÁN: Nincs szerencsém semmilyen Ruzsicskát ismerni!

GERTNER: Ismeretlenül rejtegeti?

TISZA ISTVÁN: Kit?

GERTNER: A Ruzsicskát!

TISZA ISTVÁN: Ki az a Ruzsicska?

GERTNER: Akit nagyméltóságod rejteget!

TISZA ISTVÁN: Kikérem magamnak! Én nem rejtegetek senkit!

GERTNER: A Ruzsicska nem senki!

TISZA ISTVÁN: Nem ismerem Ruzsicskát, és nem is rejtegetem! Sem őt, sem mást!

GERTNER: Nagyméltóságodnak nem áll jól a hazudozás!

TISZA ISTVÁN: Elég volt, kifelé!

WEKERLE: Igen, kifelé!

GERTNER: Előbb átkutatom a villát, elkapom Ruzsicskát!

TISZA ISTVÁN: Egy lépést se!

GERTNER: A Ruzsicska nem ér meg annyit, hogy kegyelmed veszélynek tegye ki magát!

WEKERLE: Igaza van!

TISZA ISTVÁN: Nem félek.

WEKERLE: Én se, de ki is az a Ruzsicska?

GERTNER: A Ruzsicska egy disznó cseh katonai ügyész, aki vádat emelt ellenem! Másokat agyonlövetett. Most majd kiderül, hogy ki a gyáva! Én nem vagyok az! Itt vagyok, érte jöttem! Most azonnal adja ki nekem a Ruzsicskát!

BARONESSE: A nagyméltóságú úrnak semmi köze semmilyen katonai ügyészhez. A villában nincs semmilyen Ruzsicska.

GERTNER: Asszonyom, jobb, ha nem ártja magát a férfiak dolgába!

BARONESSE: Függetlenül a nemüktől, az igazságot kötelességünk képviselni!

GERTNER: Itt most én vagyok az igazság meg az élet!

BARONESSE: Ne káromolja Isten!

GERTNER: Nincs Isten.

WEKERLE: Úristen!!

TISZA ISTVÁN: Maga megfutamodott az elenség elől, és ez a katonai ügyész, akit keres, a törvény szerint járt el önnel mint katonaszökevénnel szemben.

GERTNER: Nagyuram! Megfordult a világ! Akik eddig fent voltak, most lekerülnek a porba. Mint Oroszországban. Most mi jövünk. Az eddigi áldozatok. A maguk áldozatai! Jövünk, és tort ülünk.

TISZA ISTVÁN: Tort ülnek?

GERTNER: Igen. Maguk felett!

WEKERLE: Felettünk?!

GERTNER: Igen.

TISZA ISTVÁN: Nézze, Gertner, nem csak magánál, nálam is van pisztoly. Gyakorlott pontlövő vagyok. Nem tépelődöm, ha használnom kell, gondolkodás nélkül megteszem. Maga most választhat, Gertner! A jobbat vagy a balt akarja?

GERTNER: A jobbat vagy a balt?

TISZA ISTVÁN: A jobb vagy a bal szemét választja? Melyiket lőjem ki?

GERTNER: Maga meg akar engem vakítani?

TISZA ISTVÁN: Ha meghúztam a ravaszt, magát a vakság már nem fogja aggasztani.

GERTNER: Én nem a nagyméltóságú úr miatt jöttem.

TISZA ISTVÁN: A jobbat vagy a balt?

GERTNER: Nagyméltóságú gróf uram, nem kell úgy eldurvulni! Nem kell idegeskedni! Nem kell izgulni! Nyugodjanak meg! Nyugodjanak le! Én nyugodt vagyok, maguk az idegesek! Nem kell így eldurvulni! Én nem vagyok durva! Az élet az. Nézzenek rám! A saját mocskomban fetrengtem! Reggel a patkányok rágták le rólam! Két évig a lövészárookban. A bajtársaim belét fogtam a kezeimben! Ki kezdte? Ki kezdte el? Ki kezdte? Itt áll előttem sértetlenül, slágfertig frakkban! A pontlövő! Lőjön! Lőjön már! Lőjön engem agyon! Pont engem. Pont itt és pont most. Lőjön agyon engem. A halottat. *(Eldobja a pisztolyát.)* Én csak a körülmények áldozata vagyok!

TISZA ISTVÁN: Menjen, Gertner, Isten hírével! Menjen haza, nyugodjon meg, és felejtse el a Ruzsicskát. Most már mindegy. Vége van a háborúnak. Legyen vége a bosszúnak is.

GERTNER: Annak nem lehet!

TISZA ISTVÁN: Sajnálom magát. Tűnjön a szemem elől!

(Gertner ki. Csend.)

35. JELENET

Baronesse, Wekerle, Tisza István

BARONESSE: Mi volt ez?

TISZA ISTVÁN: Vagy egy őrült, vagy egy felderítő.

WEKERLE: Felderítő?

TISZA ISTVÁN: Kikémlelte a terepet.

WEKERLE: Miért nem lőtted agyon?!

TISZA ISTVÁN: És ha csak egy örült?

WEKERLE: Akkor egy örülttel kevesebb szadgál a világban! Nélküle is marad még elég futóbolond ezen a földgömbön!

BARONESSE: Nem tehetted.

TISZA ISTVÁN: Nem tehettem.

WEKERLE: De miért nem?!

TISZA ISTVÁN: Mert előtte fogok állni, és nem akarom, hogy kérdezzen. Ha mégis kérdez, tiszta lélekkel, tiszta szívvvel akarok válaszolni!

WEKERLE: Ki?

TISZA ISTVÁN: Az Isten.

WEKERLE: Mi?

BARONESSE: Az Isten, Sándor.

WEKERLE: Az istenfáját!

TISZA ISTVÁN: Az én házamban ne káromold az urat, Sándor.

WEKERLE: Elegendem van belőletek!

(Wekerle ki)

36. JELENET

Baronesse, Tisza

BARONESSE: Kettlen maradtunk.

TISZA ISTVÁN: Pszt. Hallod?

BARONESSE: Hallom. A csend.

TISZA ISTVÁN: Mi kettlen és a csend.

BARONESSE: Ébresztő. Keresek álruhát, menekülnöd kell!

TISZA ISTVÁN: Csak nem képzeled, hogy álruhába bújok?

BARONESSE: Elég! Az imént az a csend volt a választóvonal. Addig te parancsoltál mindnyájunknak. Most én parancsolok neked! Itt ma-

radsz! Én körbefutom a Róheim-villát, teremtek valamilyen álruhát!

(Baronesse ki, kiszáratva Wekerle be)

36. JELENET

Tisza, Wekerle

TISZA ISTVÁN: Sándor, te még el sem mentél, máris visszajöttél?

WEKERLE: A kijárat ajtónál összefutottam egy hölgygel!

TISZA ISTVÁN: Igen?

WEKERLE: Ez a nő téged keres!

TISZA ISTVÁN: Engedd be, Sándor!

WEKERLE: Nem vagyok a lakájad!

TISZA ISTVÁN: Nem vagy az, de most az egyszer tedd meg értem!

WEKERLE: Csak most az egyszer!

TISZA ISTVÁN: Köszönöm.

WEKERLE: Asszonyom, a gróf úr várja kegyedet!

37. JELENET

Tisza István, Wekerle, Fadett

(Wekerle beengedi Fadettet)

FADETT: Tisztelem az uraknak. Kizárólag gróf Tisza Istvánnal négyszemközt vagyok hajlandó megosztani jövetelem okát.

WEKERLE: Micsoda! Akkor most én menjek ki?

FADETT: Igen. Mielőbb!

WEKERLE: Figyelmeztetem, a gróf úrnál fegyver van. És pontlövő.

FADETT: Tisztában vagyok ezzel. Rövid az időm, kérem, menjen át a könyvtárszobába!

TISZA ISTVÁN: A könyvtárszobába?! Menj csak át, Sándor. Ura vagyok a helyzetnek.

(*Wekerle ki*)

38. JELENET

Tisza, Fadett

TISZA ISTVÁN: Kihez van szerencsém?

FADETT: Kérem a gróf urat, tekintsen el a bemutatkozásomtól.

TISZA ISTVÁN: Miért vesztegetném az időmet egy nevesincs asszonyra?

FADETT: Van nevem, és hazudhatnék is egy másikat, de ha megtenném, tiszteletlen lennék nagyméltóságoddal szemben, nevem elhallgatásával pedig védhetem magam.

TISZA ISTVÁN: Mitől?

FADETT: Ön a hatalomra jutott ellenségei kezére juthat, azok kínoknak vethetik alá nagyméltóságodat, és bár a gróf úr erős férfi, de higgye el nekem, a fájdalom minden embernél erősebb!

TISZA ISTVÁN: A frontról jöttem. Találkoztam a halállal. Felkészültem a jöttére!

FADETT: Nagyméltóságod is tudja, én nem a halálról beszélek. Önök már nem urai a helyzetnek. Már az ellenségeink uralják az országot. A tömeg kiszolgálja majd tegnapi ellenségeit is. Szolgálatának első jele lesz, hogy felmutatja eddigi parancsolói megkínzott holttesteit! Ne higgye, hogy a cári családot csak úgy simán lelőtték!

TISZA ISTVÁN: Ki maga?

FADETT: Kérem nagyméltóságodat, tekintsen el őszinte válaszomtól. Ha ismeri a nevemet, engem fog megnevezni, mint ennek a papírnak (*átad egy cetlit a kódokkal*) a kézbesítőjét, amelyen a Nemzeti Tanács telefonhálózatot megnyitó jelszavai vannak. Legkíméletlenebbek akkor vagyunk embertársainkkal szemben, ha a fogyó időt raboljuk tőle. Én ezt a bűnt nem követném el a gróf úrral szemben, de mielőtt távoznék, őszinte szívvel kívánok sok szerencsét minden további igyekezetéhez. Ne higgye, hogy csak én állok az

ön oldalán, a többség nagyméltóságod mögött fog állni, ha most határozottan és kíméletlenül cselekszik. Isten áldja kegyelmedet, és a Szent István által reánk hagyott Regnum Marianumot!

(*Fadett ki*)

TISZA ISTVÁN: Sándor!

39. JELENET

Tisza, Wekerle

(*Wekerle be*)

TISZA ISTVÁN: A telefonhálózatot megnyitó jelszavak!

WEKERLE: Vajon a budapesti katonai körzetparancsnokság még a miénk?

TISZA ISTVÁN: Nem tudom. Hívd fel Lukachichot.

WEKERLE: Hívd fel te!

(*Wekerle telefonál*)

WEKERLE: Kisasszony, Z6U4 15. 82. Köszönöm. Halló! Lukachich tábornokot kérem. Azonnal! Igen, köszönöm. Halló! Budapesti katonai körzetparancsnokság? Lukachich tábornokot kérem! Hova? Az Astoriához? Az inotainkkal? Nagyszerű!

TISZA ISTVÁN: Mi történt?

WEKERLE: A körzetparancsnok a helyén! Az inotai altisztképző két százada 305-ös mozsaras ágyúkkal megérkezett a józsefvárosi pályaudvarra, Lukachich elindult velük az Astoriához! Isten kegyelmes! Két zászlóalj nem lesz elég.

TISZA ISTVÁN: Kettő biztos nem. Elhúzódó harcokra számíthatunk, de ha Lukachich lefejezi ezt a csürhét... akkor van esélyünk. A székesfehérvári honvéd huszárezred egy megbízható százada Budaörsnél pihen. Az én debreceni ezredem fele az olasz frontról a Romániát megszálló csapatokhoz lett átirányítva a Bartha-hadseregcsoporthoz! Most hagyhatták el Győrt! Fel kell vennünk velük a kapcsolatot!

WEKERLE: Riadóztatom a tatai állomást! Halló! Erre nem érek rá! A kódom: Z6U4 15. 82.

Köszönöm. Azonnal adja, kisasszony, a tatai vasútállomás parancsnokságát. Halló! Itt Wekerle Sándor! A Győrből bejövő csapatszállító vonatot megállítod, és a menetparancsnok azonnal hívjon fel engem a 242-es számon. Kód 41. 28. d5.uh.

40. JELENET

Tisza, Wekerle, BARONESSE

(Baronesse be)

BARONESSE: Az alagsorban lévő csendőrök távozni készülnek. Azt mondják, nem maradhatnak.

TISZA ISTVÁN: Nem maradhatnak?

WEKERLE: Megtagadják a parancsot?

BARONESSE: Tegnap óta nem kaptak sem ellátást, sem váltást.

TISZA ISTVÁN: Értem. Teremtek ételt, italt. Maradjanak.

BARONESSE: A telefon nem működik.

TISZA ISTVÁN *(telefonál):* A kódom: Z6U4 15. 82. A Vörös Postakocsit kérem. Köszönöm. Jó napot. Tisza István vagyok. Kihoz, fiam, tizenöt adag bécsi szeletet körettel a Hermina útra. Igen, ahová a múlt héten is. Várjon! Hozzon még hat üveg vörösbort a Tarcal déli lankáiról! *(leteszi a telefont)* Akkor most Budaörsöt érjük el.

(Csörög a telefon)

WEKERLE: Igen. A Vörös Postakocsi. A múlt hónapban én is ebédeltem ott, kiváló a konyhájuk. Igen! Micsoda? Homár? *(leteszi a telefont)* Az étterem jelentette, hogy elfogyott a bécsi szeletük, kizárólag homár és langusztta van az étlapon, de azt üzenik, hogy abból tengernyi hoz majd a személyzet!

TISZA: Homár és langusztta?! Még makrélát sem láttam a háború kezdete óta a pesti éttermek étlapjain, nemhogy homárt és langusztát!

BARONESSE: Csapda!

WEKERLE: A kódok hamisak. Érdekelte őket, hogy kit fogunk hívni!

TISZA ISTVÁN: És kit mire fogunk utasítani vagy kérni! Meneküljtek!

BARONESSE: Hová?

TISZA ISTVÁN: Innen el. Induljatok! A ti áldozatok felesleges **(WEKERLE: István, István!)**, az enyém elkerülhetetlen!

(Tisza lelövése)

41. JELENET

Szárnysegéd, Szurmay, Államtitkár

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úrnak jelentem, a most érkezett titkosszolgálati jelentés szerint a tegnapi napon, Birladra települt a 3. és az 5. román hadosztályparancsnokság. Ma reggel Piatrán állt fel a 2. hadosztály, Bacăun a 14. hadosztályparancsnokság, Romanban a 7. hadosztályparancsnokság...

SZURMAY: Az erdélyi hágók megrohanására készülnek! Öt új román hadosztály a meglévő tíz mellett!

ÁLLAMTITKÁR: És nem hetek múlva, hanem most!

SZURMAY: Körbeveszik Erdélyt.

ÁLLAMTITKÁR: Nekünk csupán 30 zászlóaljunk van a helyszínen!

SZURMAY: Az semmi!

ÁLLAMTITKÁR: Legalább két hadosztályra van szükségünk!

SZURMAY: Táviratban kérjen legalább két magyar hadosztályt az olasz frontról! Azonnal!

42. JELENET

Szárnysegéd, Szurmay, Államtitkár, id. és ifj. Linder Béla

(A két Linder Béla be)

IFJ. LINDER BÉLA: Uccu, gazda, kapjál rúdra, a vendéget indítsd útra!

SZURMAY: Kik ezek? Mit keresnek itt? Dobja ki őket!

ID. LINDER BÉLA: Cifra kulacs, veres bor, miránk is kerül a sor!

SZURMAY: Béla!

IFJ. LINDER BÉLA: Igen!

ID. LINDER BÉLA: Igen!

SZÁRNYSEGÉD: Parancsára, miniszter úr!

SZURMAY: Most azonnal hajítsa ki ezt a két részeg disznót, nem akarom, hogy a hivatali utódom, az új honvédelmi miniszter úr, ha megérkezik, azt higgye, hogy kocsmát nyitottam a miniszteri irodában.

SZÁRNYSEGÉD: A miniszter úr megérkezett.

SZURMAY: Úristen!

ID. LINDER BÉLA: Jó napot kívánok, tábornok úr.

SZURMAY: Maga az én utódom?

ID. LINDER BÉLA: Dehogyan vagyok én a maga utódja! Hogy lehetnék én a maga utóda? Nézzen először tükörbe, utána meg rám!

SZURMAY: Akkor maga kicsoda?

ID. LINDER BÉLA: Én vagyok a maga utódjának az apja!

SZURMAY: Kinek az apja maga?

IFJ. LINDER BÉLA: Maga nem hallotta? Ő a maga utódjának az apja!

SZURMAY: Ezt meg se hallottam!

IFJ. LINDER BÉLA: Pedig már mindketten elmondtuk! Akkor most én ismét elmondom, amit holnap már az újságokban is olvashat! Ő az! Itt áll maga előtt az ön utódjának az apja!

ÁLLAMTITKÁR: Ő az új honvédelmi miniszter?

ID. LINDER BÉLA: Igen, ő, az én fiam!

SZURMAY: Kérje el tőlük a kinevezési okiratot.

ID. LINDER BÉLA: Itt van. Hol van? Béla, nincs nálad? Itt volt.

IFJ. LINDER BÉLA: Itt van. Hol van? Nincs nálam! Nincs nálad?

ID. LINDER BÉLA: Nálam volt, majd nálad volt, majd nálam volt, majd te elvetted, eltetted!

IFJ. LINDER BÉLA: Nem tettem el, mert te visszavetted, majd én vettem vissza, majd hozzád került, az asztalra tetted! Én elvettem...

ID. LINDER BÉLA: És akkor jött a pincér!

IFJ. LINDER BÉLA: A Vörös Postakocsiban! A pincéernél van. A Vörös Postakocsiban!

SZURMAY: Béla!

IFJ. LINDER BÉLA: Igen!

ID. LINDER BÉLA: Igen?

SZÁRNYSEGÉD: Igenis, miniszter úr!

SZURMAY: Most azonnal tartóztassa le ezt a két részeg disznót! Ezek szélhámosok! Értette, fiam?

SZÁRNYSEGÉD: Igenis! Miniszter úr! Örömmel teljesítem a parancsát! Térdre, borissza bar-mok! Kuss legyen, ne pofázz! Ha ki mered nyitni a pofád, akkora pofont kapsz, hogy innen repülsz vissza, egyenesen a jó édes anyádba! Térdre bar-mok, mindketten! Befogod a pofád, mocskok! Kezeket tarkóra! Idefigyelj, te szesz-kazán! Ha kite-ritéd a rókád a miniszter úr padlójára, akkor Hen-cidától Boncidáig fogom felnyalatni veled ennek a szép magyar hazának Isten által áldott földjét!

SZURMAY: *(Telefonál)* Lukachich tábornok-kal akarok beszélni! Most azonnal! Államérdek! Micsoda? Tudod te, lányom, hogy kivel beszélsz? Én Uzsoki báró Szurmay Sándor vagyok, a magyar királyi honvédelmi miniszter! Letette. Ez nem igaz! Letette a telefont! Azt mondja, csak a Nemzeti Tanács engedélyével kapcsolhatja a városparancsnokságot. Statáriális eljárást köve-telek! Ezek elfoglalták a telefonközpontot?

IFJ. LINDER BÉLA: Komámasszony, tegyünk úgy, én a kakas, kend a tyúk!

SZÁRNYSEGÉD: Befogod azt a mocskos, rókaszőrös pofád, te kerge bájdorong, vagy ott rú-gok beléd, ahol senki se lát, és te simán átszállsz szopránba! Egyet jegyezz meg, bárhogy is hív-tak azelőtt, most a te neved kuss! Értetted? Vagy a tények taglalásáról térjek át a tettlegelésre?

4 3 . J E L E N E T

Szárnysegéd, Szurmay, Államtitkár, id. és ifj. Linder Béla, Fadett

(Fadett be)

FADETT: Féltre az útból! Eresszenek be! Károlyi Mihály, őfelsége, a király által kinevezett miniszterelnök nevében, utat! Jó estét mindenkinek.

SZURMAY: Kihez van szerencsém?

FADETT: Nagyméltóságú uram! Szerény személyem említésre sem lenne érdemes, ha nem a Nemzeti Tanács és őfelsége, a király által kinevezett miniszterelnök nevében keresném meg nagyméltóságodat! Én csak a Nemzeti Tanács egyszerű futára vagyok. A megbízólevelem. *(Az Államtitkár átveszi)* Remélem, nem veszik az urak tolakodásnak, ha nem a megbízásom folytán, pusztán egyszerű női kíváncsiságból felteszek egy kérdést.

SZÁRNYSEGÉD: Igen?

FADETT: Mit keres a hadügyminiszter úr a földön?

SZÁRNYSEGÉD: A két részeg lump közül az egyik az új honvédelmi miniszter apjának adta ki magát, azt állította, hogy a másik, ez az elázottabb duhaj, maga a honvédelmi miniszter. Állítását nem tudta írásos kinevezéssel igazolni. A csalókat letartóztattuk.

FADETT: A miniszter úr kinevezése. A nagy zűrzavarban az Astoriában maradt. Parancsoljon. *(Az Államtitkár átveszi, némán olvassa, leereszti)* Miniszter úr, álljon fel. Miniszter úrnak jelentem, az őszirózsás, gépfegyveres különítmény megérkezett, a hadügyminisztériumot átvette.

IFJ. LINDER BÉLA: Értem. A tábornok úr hallotta. Ön természetesen szabadon távozhat.

ID. LINDER BÉLA: Na Szurmay, most patogjon! Most ugráljon! Térdre?! Meg hogy mi részeg disznók vagyunk? Amikor nem is vagyunk részegek?

IFJ. LINDER BÉLA: Csak egy kicsit ittunk! Jut eszembe, van itt valahol egy kis szíverősítő?

ID. LINDER BÉLA: Meg hogy nem hiszi el, hogy én vagyok a maga utódjának az apja! De én nem haragszom! És ha egy kicsit ivott is a fiam... akkor mi van? A nép győzelmét, Magyarország függetlenségét és a békét ünnepeltük.

IFJ. LINDER BÉLA: A várva várt békét! Vége a vérontásnak, vége a mérszárlásnak! Vége van a maga ocsmány munkájának! Béke van! Erre inni kell! Van itt valahol egy kis...

ID. LINDER BÉLA: És végre valahára megszabadultunk a labancoktól!

IFJ. LINDER BÉLA: Szabadság!

ID. LINDER BÉLA: Szabadság!

IFJ. LINDER BÉLA: Erre inni kell!

ID. LINDER BÉLA: Erre inni kellett! Megérteted, Sanyikám! Mohács után most lettünk először függetlenek! Teljesen függetlenek!

IFJ. LINDER BÉLA: *(dalra fakad)* Kossuth Lajos íródeák...

IFJ. LINDER BÉLA, ID. LINDER BÉLA:

Nem kell néki gyertyavilág!

Megírja ő a levelet...

Egy ragyogó csillag mellett,

Éljen a magyar szabadság...

ID. LINDER BÉLA: Ácsi! *(Torkaszakadtából felüvölt. Elnémulnak.)* Adja oda a tábornok úrnak a miniszter úr kinevezési okiratát.

(Az Államtitkár megindul, majd megáll, kiejti a kezéből az okiratot. Szurmay földbegyökerezett lábakkal a terem közepén. Senki sem mozdul.)

SZURMAY: Az önök függetlensége... felér több tucat Moháccsal.

ID. LINDER BÉLA: A fiam kinevezési okirata, tábornok úr. Szíveskedjék megtekinteni.

SZURMAY: Hozza ide azt az okiratot! Csak tartsa elém. Köszönöm.

ID. LINDER BÉLA: Mai keltezésű. Gróf Károlyi Mihály...

IFJ. LINDER BÉLA: Jó Károlyi Mihály...

ID. LINDER BÉLA: ...saját kezű aláírásával! Látja, tábornok úr, a kinevezés igazi. Én nem ha-

zudtam, és ön engem megvádolt, de én nem haragszom. Én ma nem tudok haragudni senkire! A béke első napján én boldog vagyok!

IFJ. LINDER BÉLA: Én is boldog vagyok! Maga aranyom, fusson le a Vörös Postakocsiba, hozzon egy flaskával! Daloljunk...

SZURMAY: Tegye Linder kinevezését a miniszteri íróasztalra.

IFJ. LINDER BÉLA: Jöjjön, Szurmay, énekeljük el azt, hogy...

SZURMAY: Kérem Linder, kíméljen meg az óbégatásától. Egyáltalán nem vagyok dalos kedvemben.

IFJ. LINDER BÉLA: De miért?

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úrnak alázatosan jelentem, a kinevezési okirat az asztalon! Várom a parancsait!

IFJ. LINDER BÉLA: Pihenj! Téged fiam, Béla, előléptetlek ezredessé!

SZÁRNYSEGÉD: Ezt komolyan gondolja, miniszter úr?

IFJ. LINDER BÉLA: Ezredes vagy, öcsém! Ne feleelj! Én is Béla miniszter, te meg Béla ezredes! Mi ketten Bélák, meg Apu is, mi hárman Bélák!

SZÁRNYSEGÉD: Miniszter úrnak soha nem múló hálával, alázatosan köszönöm!

IFJ. LINDER BÉLA: Nem kell velem aláztoskodnod, Béla! Én csak egy egyszerű ember vagyok, Béla, egy egyszerű ember, aki békét akar, Béla.

SZURMAY: A békéhez csapatok kellene, Linder. Az intézkedéseimről az államtitkár úr tájékoztatni fogja.

IFJ. LINDER BÉLA: Az államtitkár úr el van bocsátva. Az ezredes úr lép a helyébe! A békéhez nem kellene csapatok. A békéhez nem kellene fegyverek. A békéhez nem kellene katonák... Nem kell hadsereg többé! Soha többé nem akarok katonát látni! Mindenkit elbocsátok.

SZURMAY: Vigyázzon, Linder, nemcsak a háború lehet a politika folytatása más eszközökkel, de a béke is lehet a háború folytatása – más

eszközökkel. Ezért nem mindegy, milyen lesz a béke, de hát ahol a bor az úr, ott az ész koldul. No, Isten áldja önöket... és mindenekelőtt szegény hazánkat. Ha a Mindenható úgy akarja, hogy még találkozzunk, akkor remélem a maitól jelentősen eltérő körülmények között fogunk öszszefutni. Az egyik oldalon önök lesznek, a másikon mi.

SZÁRNYSEGÉD: Szurmay, maga hova megy?

SZURMAY: Már te is, fiam, Béla?!

SZÁRNYSEGÉD: Ne bizalmaskodj velem, Szurmay Sándor! Évekig tisztítottam utánad a mocskot, nyeltem és alázatoskodtam, de ennek vége! Most mi vagyunk hatalmon! Állj meg!

SZURMAY: Állítson meg, ezredes úr!

(Szárnysegéd előveszi a pisztolyát)

LINDEREK: *(Énekelnek)* Kelj fel, anyám, a sírodból, nézd meg, mi lett a fiadból...

SZÁRNYSEGÉD: Vigyáznia kell az embernek, Szurmay, hogy miről álmodik. Mert az álmok bekövetkeznek. De ez most nem álom. Itt vagyunk. Az egyik oldalon mi, a másikon te. Erről álmodtál? Mert én erről álmodtam, annyi szürke és sanyarú éven keresztül, és már nem reméltem, hogy megélem. De megéltém! És most itt vagyunk. Az egyik oldalon te. Egyedül. A másikon mi, annyian.

SZURMAY: Ez mindig így volt.

SZÁRNYSEGÉD: Mi volt mindig így? Így még soha semmi nem volt!

SZURMAY: Mindig így volt. Az egyik oldalon a sokadalom, a másikon jómagam.

SZÁRNYSEGÉD: Elegem van a fellengzős pofázásodból, Szurmay! Neked most kuss a neved! A kardod és az oldalfegyvered leteszed a miniszter úr íróasztalára.

(Szurmay mozdulatlanul áll. Majd kirántja a kardját.)

ÁLLAMTITKÁR: Tábarnok úr, kérem. Nem ez az a hely, és nem most van az idő.

(Az Államtitkár elveszi a tábornok fegyvereit, és leteszi az íróasztalra)

IFJ. LINDER BÉLA: A sapkarózsát leszereljük...

ID. LINDER BÉLA: Az őszirózsát felszereljük.

(A Szárnysegéd elveszi a tábornok sapkáját, és id. Linder elővesz egy őszirózsát, a sapkára tűzi.)

SZÁRNYSEGÉD: Most Szurmay, szabadon elmehetsz, de maradj nyugton. Ne nagyon élj társasági életet, mert még majd azt hisszük, szervezkedsz. Holnap reggel jelenj meg a Nemzeti Tanács előtt, elvárjuk az esküdet. Nyolcig várunk. Utána jövünk!

44. JELENET

Fadett, Államtitkár

A színpad eleje van megvilágítva, a többi sötétben. Az Államtitkár az egyik oldalon, Fadett a másikon. Mindketten fényben.

ÁLLAMTITKÁR: Te itt?

FADETT: Miért, hol kellene lennem?

ÁLLAMTITKÁR: Az olasz fronton.

FADETT: Már megjöttem.

ÁLLAMTITKÁR: El sem repültél?

FADETT: Nem repített el, miniszter úr.

ÁLLAMTITKÁR: Nem én vagyok a miniszter.

FADETT: Miért, mi vagy?

ÁLLAMTITKÁR: Szabad vagyok? Nincsenek már feladatok.

FADETT: Már az sem vagy.

ÁLLAMTITKÁR: Hogy érted ezt?

FADETT: Fogoly vagy, tús.

ÁLLAMTITKÁR: A Balaton?

FADETT: A hajó?

ÁLLAMTITKÁR: A vitorlák?

FADETT: Nekem a vitorlák, Ferenc, neked a kötelek.

45. JELENET

Tisza, Baronesse

A Színpad eleje elsötétül, a mélyén egy pont van megvilágítva, abban Tisza és a Baronesse. Sötét. A sötétben két lövés dördül.

Vége

